

การบริหารงานและการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในต่างประเทศ

ความหมายของห้องสมุดประชาชน

เนื่องจากการให้คำจำกัดความของคำว่า ห้องสมุดประชาชน ที่ถูกต้องและกระชับรัด
 นั้นทำได้ยาก^๑ ดังนั้น ถ้าจะกล่าวถึงความหมายของห้องสมุดประชาชนจึงมักคำนึงถึงลักษณะ
 ของห้องสมุดประชาชนเป็นสำคัญ มีอยู่ ๓ ประการคือ ประการแรกห้องสมุดแห่งนี้มีหน่วยงาน
 ของรัฐบาล เป็นผู้ควบคุมดูแล ประการที่สองได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล โดยประชาชนเป็นผู้
 เสียภาษีให้แก่รัฐเพื่อใช้บำรุงห้องสมุด และประการสุดท้ายซึ่งสำคัญที่สุดก็คือ จะต้อง เปิดให้
 ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย เข้าใช้ได้อย่างเสรี^๒ ห้องสมุดประชาชนแต่ละแห่งไม่จำเป็นต้องมีลักษณะ
 กรอบตงทั้ง ๓ ประการดังกล่าวมาแล้ว เพียงแต่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๓ ประการก็นับ
 เป็นห้องสมุดประชาชน เช่นห้องสมุดของสมาคมต่าง ๆ แมวว่าจะมีได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล
 แต่เปิดให้บริการแก่ประชาชนในชุมชนก็ถือเป็นห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดของหน่วยงาน
 ของรัฐ ใดแกห้องสมุดของเทศบาล ห้องสมุดของเมือง ตำบล หมู่บ้าน อาจจะได้รับอุดหนุน
 ทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน และเปิดให้ประชาชนเข้าใช้ได้อย่างเสรี ก็นับเป็นห้องสมุดประชาชน

^๑ Carleton Bruns Joeckel, The Government of the American Public Library ("The University of Chicago Studies in Library Science"; Chicago: The University of Chicago Press, 1935), p. x, quoted in Jean Key Gates, Introduction to Librarianship (New York: McGraw-Hill, 1967), p. 191.

^๒ American Library Association, Post-war Standards for Public Libraries (Chicago: ALA, 1943), p. 119.

ดังนั้น การให้คำจำกัดความของหอสมุดประชาชนจึงทำได้ยาก ถ้าจะจำกัดว่า หอสมุดประชาชน คือหอสมุดที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล จะมีหอสมุดอีกมากที่ไม่เป็นดังคำกล่าวนี้ ทั้งนี้เนื่องมาจากหอสมุดบางแห่งมีโคอยู่ภายใต้หน่วยงานของรัฐบาลท้องถิ่น และบางแห่งมีได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล แต่ลักษณะที่สำคัญของหอสมุดประชาชนก็คือ ไม่ว่าหอสมุดแห่งนั้นจะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐบาล หรือได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือไม่ก็ตาม แต่หอสมุดแห่งนั้นเปิดให้บริการแก่ผู้ใช้โดยไม่จำกัดเพศ วัย วุฒิแล้ว นับว่าหอสมุดแห่งนั้นเป็นหอสมุดประชาชน

ความหมายของหอสมุดประชาชนที่ได้อามาจาก Webster's Third New International Dictionary กล่าวว่า "หอสมุดประชาชนเป็นหอสมุดที่ไม่แสวงกำไร (non-profit library) ตั้งขึ้นเพื่อให้ประชาชนเข้าใช้ และปกติจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล"^๓ และความหมายของหอสมุดประชาชนที่ได้อามาจากหนังสือ Development of Public Libraries in Latin America กล่าวว่า "หอสมุดประชาชนเป็นหน่วยงาน (agency) ที่ตั้งขึ้นสำหรับประชาชน และเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้จากหน่วยงานนั้น"^๔ จากตัวอย่างทั้งสองนี้จะเห็นว่า คำจำกัดความของหอสมุดประชาชนจากพจนานุกรมนั้นกล่าวถึงลักษณะ ๒ ประการคือ เปิดให้ประชาชนเข้าใช้ และได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ส่วนคำจำกัดความที่สองนั้นเน้นเฉพาะเปิดให้ประชาชนเข้าใช้ศึกษาหาความรู้เท่านั้น มิได้กล่าวถึงหน่วยงานที่จัดตั้งและแม้แต่เงินอุดหนุนก็มีได้กล่าวไว้ด้วย ดังนั้นพอจะ

^๓ "Public library," Webster's Third New International Dictionary (Massachusetts: Merriam, 1963), p. 1836.

^๔ Unesco, Development of Public Libraries in Latin America: The Sas Panlo Conference (Paris: Unesco, 1952), p. 22-3.

สรุปคำจำกัดความของห้องสมุดประชาชนได้ว่า เป็นห้องสมุดที่ตั้งขึ้น อาจจะโดยหน่วยงานของรัฐ อาจจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน แต่ดาเปิดให้บริการแก่ประชาชนในชุมชนนั้นอย่างเสรีแล้ว นับว่าเป็นห้องสมุดประชาชน

จุดประสงค์ของห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนมีจุดประสงค์สำคัญอยู่ ๕ ประการคือ (๑) เพื่อการศึกษา (education) (๒) เพื่อให้ความรู้ (information) (๓) เพื่อความซาบซึ้งในสุนทรียศาสตร์ (aesthetic appreciation) (๔) เพื่อการค้นคว้าวิจัย (research) และ (๕) เพื่อสันทนาการ (recreation)^๕

เพื่อการศึกษา (education) อันเนื่องมาจากว่าประชาชนต้องศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรอบรู้ ความเฉลียวฉลาด ความรับผิดชอบ และความสามารถ ในการครองชีพ ดังนั้นในทุกประเทศรัฐบาลจึงถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องจัดให้ประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียน การศึกษามีสองแบบ แบบแรกเป็นการศึกษาในโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ซึ่งต้องอาศัยหนังสือเป็นเครื่องประกอบการสอน การเรียนแบบที่สองเป็นการศึกษานอกสถานการศึกษา ได้แก่การศึกษาด้วยตนเอง ภายหลังจากจบการศึกษาจากโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยแล้ว โดยอาศัยห้องสมุดเป็นส่วนใหญ่ ห้องสมุดประชาชนมีขอบเขตกว้างขวาง ในการให้การศึกษแก่ประชาชนทั้งชุมชนโดยไม่จำกัดความรู้ เพศ วัย จนมีคำกล่าวว่า ห้องสมุดประชาชนคือมหาวิทยาลัยสำหรับประชาชน^๖ การที่ห้องสมุดประชาชนมีขอบเขตกว้างขวาง

^๕ ALA, Post-war Standards for Public Libraries, p. 20.

^๖ Alvin Saunders Johnson, The Public Library - A People's University (New York: American Association for Adult Education, 1938)

ในการให้บริการนี้ จะเป็นโอกาสอันดีที่ประชาชนจะสามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมให้แก่ตนเองได้ แม้ว่าจะไม่มีโอกาสศึกษาได้จากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาและต้องการแสวงหาอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากห้องสมุดประชาชนเป็นสถาบันประชาธิปไตยเพื่อการศึกษา ดังนั้นห้องสมุดประชาชนต้องสนองความปรารถนาอันนี้โดยจัดหาหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ

เพื่อให้ความรู้ (information) การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคมย่อมมีอยู่เป็นนิเวศบางอย่างเป็นทางด้านวิชาการ เช่นการค้นพบใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การประดิษฐ์ใหม่ ๆ บางอย่างเกี่ยวกับการปกครอง เช่นการเปลี่ยนรัฐบาล การกำหนดนโยบายใหม่ ๆ ของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ บางอย่างก็เกี่ยวกับงานอาชีพของแต่ละกลุ่ม เช่นการเคลื่อนไหวทางการตลาดของสินค้าบางอย่าง บางอย่างอาจเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของคนทั่วไป เช่นการปล้นสดมภ์ การฆ่ากันเพราะความหึงหวง อุตกภัย เป็นต้น การเคลื่อนไหวอีกประเภทหนึ่งคือเรื่องเกี่ยวกับวงการบันเทิงเช่นภาพยนตร์ เรื่องใหม่ ๆ หนังสือนวนิยายใหม่ ๆ เป็นต้น ข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เหล่านี้จะมีปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสารทั่วไป และทางวิชาการ เอกสารของหน่วยราชการต่าง ๆ เพื่อจะให้ชีวิตมีความหมาย ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ ห้องสมุดประชาชนจะต้องพยายามเก็บรวบรวมสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จำเป็น และให้บริการแก่ประชาชนเป็นการช่วยเผยแพร่ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รู้ความเป็นไปต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศ ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้ประชาชนเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ไม่ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาชวนเชื่อใด ๆ 005221

เพื่อความซาบซึ้งในสุนทรียศาสตร์ (aesthetic appreciation) สังคมที่ดีที่เจริญจะต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีความกระตือรือร้น ปรารถนาทำความดี ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม ความกระตือรือร้นต่าง ๆ นั้นบางคนก็มีอยู่แล้วในตนเอง หากยังขาดสิ่งกระตุ้นเร่งเร้า บางคนก็ไม่มี ต้องอาศัยสิ่งอื่นภายนอกช่วยกระตุ้น สิ่งภายนอกนั้นได้แก่ประสบการณ์ของตนเอง สุนทรียศาสตร์ต่าง ๆ ถ้ามีบุคคลนำเอาความกิตติมาภรณ์ยกย่องเป็นบทประพันธ์ที่น่าอ่าน บทประพันธ์เหล่านี้จะจูงใจคนให้กระตือรือร้นที่จะทำสิ่งนั้น ๆ บทประพันธ์

ต่าง ๆ ที่มีความไพเราะ เป็นหนังสือประเภทที่ก่อให้เกิดความซาบซึ้ง หอมสมุกประชาชนจึง
ต้องรวบรวมหนังสือประเภทเหล่านี้ไว้ด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนรู้สึกซาบซึ้งในสุนทรีย
ศาสตร์ และจรใจที่จะทำความดีต่าง ๆ เพื่อให้สังคมนี้เจริญไปในทางที่ดียิ่งขึ้น

เพื่อการค้นคว้าวิจัย (research) การวิจัยค้นคว้าต่าง ๆ เป็นการจำเป็นอย่าง
ยิ่งสำหรับความก้าวหน้าทางวิชาการต่าง ๆ เกือบจะทุกหน่วยราชการของประเทศจะมี
หน่วยงานวิจัยขึ้นเพื่อทำการวิจัยในด้านต่าง ๆ การค้นคว้าวิจัยจะต้องอาศัยความรู้เบื้องต้น
เป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยขั้นสูงต่อไป ความรู้เบื้องต้นจะคนใดจากห้องสมุดเท่านั้น ห้องสมุด
ประชาชนโดยปกติจะมีหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ช่วยในการค้นคว้าวิจัยเหมือนกัน จึงสามารถ
ที่จะช่วยการวิจัยของผู้วิจัยซึ่งไม่ได้อยู่ในสถานศึกษา หรืออยู่ในหน่วยงานที่ไม่มีห้องสมุดได้ แม
ว่าผู้วิจัยที่อยู่ในมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัย หากยังต้องการหลักฐานจากหนังสืออื่น ๆ ที่ห้องสมุด
ของเขาไม่มี อาจจะไปคนใดจากห้องสมุดประชาชนได้ ดังนั้นห้องสมุดประชาชนในฐานะที่เป็น
ศูนย์กลางของชุมชน จะต้องรวบรวมหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ด้วย เพื่อเป็นมูลฐานในการ
ค้นคว้าวิจัยทางวิชาการใหม่ ๆ

เพื่อสันทนาการ (recreation) สิ่งที่ทำเป็นอย่างหนึ่งที่คนเราจะขาดไม่ได้คือ
การบันเทิงพักผ่อนหย่อนใจ ปกติคนเราต้องทำงานเพื่อความก้าวหน้าในทางส่วนตนและทาง
วิชาการ ร่างกายและสมองจึงต้องการพักผ่อนหลังจากทำงานแล้ว การบันเทิงพักผ่อนหย่อน
ใจมีอยู่หลายอย่าง บางอย่างก็เป็นสาเหตุให้เสียเงินทอง เสียสุขภาพ ได้แก่การเล่นการพนัน
การดื่มของมึนเมา เป็นต้น มีการบันเทิงพักผ่อนอีกประเภทหนึ่งที่ไม่ต้องเสียเงิน เสียสุขภาพ
การบันเทิงนั้นได้แก่การอ่าน ซึ่งนอกจากจะได้รับความรู้ ความซาบซึ้งในสุนทรียศาสตร์แล้ว ยัง
เป็นการพักผ่อนที่ดีที่สุด และเป็นการพักผ่อนที่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย เพราะการ
อ่านไม่ทำให้ต้องเสียเงินทอง เสียสุขภาพ เสียนิสัย และเสียเวลาในการประกอบการงาน
ดังนั้นห้องสมุดประชาชนจึงต้องจัดให้มีหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เกิดความบันเทิงพัก
ผ่อนหย่อนใจแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ห้องสมุดบางแห่งจัดให้มีการฉายภาพยนตร์ มีการแสดงดนตรี เลา
นิทาน เป็นต้น บริการเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการให้ความบันเทิงพักผ่อนที่เป็นประโยชน์ทั้งสิ้น

นอกจากที่สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้กำหนดวัตถุประสงค์เบื้องต้นของห้องสมุดประชาชนไว้ ๕ ประการซึ่งได้กล่าวมาแล้ว โรเบิร์ต ดี. ลีห์ (Robert D. Leigh) ยังได้กำหนดไว้ว่า วัตถุประสงค์ของห้องสมุดประชาชนนั้นทั้งขึ้นเพื่อเป็นที่ที่สะสมหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางของข่าวสารและข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้สำหรับประชาชนในชุมชนนั้น และเป็นสถานที่สนับสนุนและเร่งเร้าให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองสืบเนื่องไป เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๖ คณะกรรมการปรับปรุงมาตรฐานห้องสมุดประชาชนของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (Committee on Revision of Public Library Standards) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่า เป็นหน้าที่ของห้องสมุดประชาชนที่จะต้องรวบรวมและรักษาหนังสือและสิ่งพิมพ์ ตลอดจนจัดให้สะดวกแก่การใช้เพื่อที่จะให้ประชาชน

- แสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยสม่ำเสมอ
- ก้าวทันความเจริญในวิชาการต่าง ๆ
- เป็นพลเมืองดีของครอบครัวและของชุมชน
- ใฝ่มีเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองและสังคม
- สามารถประกอบอาชีพประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพที่ยั่งยืน
- ใช้เวลารว่างในการสร้างความสุข และปรับปรุงฐานะของตนเอง
- มีความสามารถในการสร้างสรรค์และรู้จักคุณค่าของศิลปะและวรรณคดี
- มีส่วนร่วมในความก้าวหน้าของวิชาการความรู้ที่เปลี่ยนแปลง

---

^๗ Robert D. Leigh, Public Libraries in the United States, (Chicago: ALA, 1950), p. 16-7.

^๘ American Library Association, Public Library Service; a guide to evaluation with Minimum Standards (Chicago: ALA, 1956), p. 31.

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของห้องสมุดประชาชนไว้ดังต่อไปนี้

๑. เผยแพร่ความรู้โดยการให้อ่านและยืมหนังสือและตำรา ฎีกาภาพและวัสดุที่ให้ความรู้ในห้องสมุด

๒. ส่งเสริมการรู้หนังสือและปลูกฝังนิสัยของประชาชนให้รักการอ่าน ยืมยืม และหาความรู้จากการอ่านหนังสือ

๓. อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนด้วยวิธีอื่นตามโอกาส เช่น ปรากฏา โสตทัศนศึกษา คนตรี การสนทนาสโมสร พิพิธภัณฑ และกีฬา เป็นต้น

จากวัตถุประสงค์ของห้องสมุดประชาชนทั้งต่างประเทศและในประเทศไทยนั้น จะเห็นได้ว่าแตกต่างกันบ้างตามสภาพและความจำเป็นของประเทศและของชุมชนนั้น ๆ แต่ยังคงอยู่ในวัตถุประสงค์เบื้องต้น ๕ ประการคือ เพื่อการศึกษา เพื่อให้ความรู้ เพื่อการค้นคว้า วิจัย เพื่อความซาบซึ้งในสุนทรียศาสตร์ และเพื่อสันทนาการ นั้นเอง

หน้าที่ของห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนสมัยใหม่มีหน้าที่ที่จำเป็นอยู่ ๒ ประการคือ ประการแรกรวบรวม หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สื่อความคิด และข่าวสารอื่น ๆ ประการหลังคือ การให้บริการแก่ประชาชนในชุมชน^{๑๐} มิใช่แต่เพียงหนังสือเท่านั้นที่ห้องสมุดประชาชนจะเก็บรวบรวมไว้ จะต้องรวมถึงจุลสาร เอกสาร และอื่น ๆ ที่ไม่อยู่ในรูปของหนังสือ เช่น ภาพยนตร์ เทปบันทึก

^๘ กรมสามัญศึกษา, กองการศึกษาผู้ใหญ่ "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๔๘๕," ระเบียบและคำสั่งเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ (พระนคร, ๒๕๑๓), หน้า ๘๓

^{๑๐} ALA, Public Library Service: a Guide to Evaluation with Minimum Standards, p. 3.

แผนเสียง เป็นต้น อีกควย หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เหล่านี้จะตองจัดให้สะดวกแก่การที่
 ประชาชนทุกคนในชุมชนจะหยิบใช้ที่ศึกษาด้วยตนเอง และควรอยู่ในความนิยมของประชาชน และ
 ควรเป็นหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่จะกระตุ้นเรงเราให้ประชาชนอยากอ่าน เพื่อใช้เวลาดาวง
 ให้เกิดประโยชน์ เช่นประเภทที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน นอกจากนี้หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
 ควรจะมีครบทุกสาขาวิชาที่ประชาชนสนใจอ่านด้วยตนเอง^{๑๑} กล่าวกันว่าห้องสมุดประชาชนจะ
 ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งใน ๓ ประการนี้ไม่ได้ ประการแรกการเก็บรวบรวมหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
 ประการที่สอง การจัดหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ให้สะดวกแก่การใช้ และประการสุดท้ายการ
 จัดให้มีการใช้และแนะนำสิ่งพิมพ์และหนังสือ^{๑๒}

หน้าที่ประการที่สองของห้องสมุดประชาชน นอกจากจัดหาหนังสือและสิ่งพิมพ์เข้าห้อง
 สมุดแล้ว คือการให้บริการแก่ผู้ใช้ การให้บริการแก่ผู้ใช้นี้อาจจะแบ่งได้ ๒ ประการคือ

๑. บริการตอบคำถามและช่วยในการค้นคว้าวิจัย (Reference service)

๒. บริการแนะนำการอ่านหนังสือและการใช้ห้องสมุด (Readers service)

บริการตอบคำถามและช่วยในการค้นคว้าวิจัยนั้น ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองเข้าใจ
 กันว่าหมายถึงการช่วยเหลือผู้อ่านในห้องสมุดทุก ๆ ทางนับแต่ช่วยคนหาคำตอบที่ต้องการ ไปจน
 ถึงช่วยแนะนำการอ่านหนังสือ ดังนี้ อีซาดอร์ กิดเบิร์ต มัดจ์ (Isadore Gilbert
 Mudge) ซึ่งเป็นบรรณารักษ์แผนกบริการตอบคำถามและค้นคว้าวิจัยของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย
 ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ Guide to Reference Books ว่า แผนกบริการตอบคำถามและ
 ช่วยการค้นคว้าของห้องสมุด คือส่วนงานซึ่งมีหน้าที่โดยเฉพาะในการช่วยเหลือผู้อ่านในการใช้
 ห้องสมุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้หนังสือและวัสดุอื่น ๆ ของห้องสมุดภายในห้องสมุด ซึ่ง

^{๑๑} Ibid., p. 4.

^{๑๒} Ibid., p. 2.

เป็นเรื่องที่ต่างจากการยืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน^{๑๓} งานของแผนกนี้เกินความยุ่งแต่การเลือกและหาหนังสืออ้างอิงที่เหมาะสมและพอเพียง การจัดและเก็บรักษา การทำครุขันธ์ ฤกษ์ฤกษ์ ตลอดจนการสนองการใ้หนังสืออ้างอิงและวิธีค้นหาขอมูลจากหนังสืออ้างอิงให้แก่ผู้ใช้^{๑๔}

ใน ค.ศ. ๑๙๓๘ หลุยส์ ชอร์ส (Louis Shores) ซึ่งขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์และอาจารย์ผู้สอนวิชาบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ของวิทยาลัย Peabody College for Teacher ได้เขียนหนังสือชื่อ Basic Reference Books พร้อมกับระบุหน้าที่ของงานบริการตอบคำถาม ซึ่งคล้ายคลึงกับของมัจจ์ (Mudge) ไว้คือ

๑. ตอบคำถาม

ก. ตอบคำถามเกี่ยวกับท้องถิ่นและชุมชน อาจจะเป็นเมือง ในบริเวณอาคารหรือห้องสมุด เช่นสถานีรถไฟประจำทางอยู่ที่ไหน ฯลฯ

ข. เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ เช่นปีที่เกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ในเมืองชิคาโก ฯลฯ

๒. ค้นหาหนังสือสำหรับผู้ต้องการเขียนปาฐกถา เขียนรายงาน หรืองานอดิเรก เช่นประวัติเมืองชิคาโก ฯลฯ

๓. ช่วยการค้นคว้า จัดทำบรรณานุกรม ทำบรรณนิทัศน์ของหนังสือ ย่อความของหนังสือ

๔. ให้คำแนะนำสั่งสอน (Instruction)

ก. สอนอย่างไม่เป็นทางการ (Informal) ได้แก่การสอนใช้บัตรรายการการใ้หนังสืออ้างอิง การสอนนี้จะทำในเวลาที่ให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้า หรือตอบคำถาม หรือทำการค้นคว้า

^{๑๓} Isadore Gilbert Mudge, Guide to Reference Books (4th. ed; Chicago: ALA, 1936), p. 1.

^{๑๔} Ibid., p. 2.

ข. สอนอย่างเป็นทางการ (formal) จัดเป็นชั้นสอนในโรงเรียน วิทยาลัย
ในที่ประชุม ในระหว่างสัปดาห์แรกของการเข้าเรียนของนิสิตใหม่ ปาฐกถาตามสโมสรต่าง ๆ

๕. เป็นที่ปรึกษา สำหรับในการอ่านเพื่อความเพลิดเพลินและเพื่อวัฒนธรรม^{๑๕}
อย่างไรก็ดี หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว ได้มีการแยกการแนะนำผู้อ่าน
(readers service) ออกจากบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า (reference
service) จะเห็นได้จากหนังสือชื่อ Descriptive List of Professional and
Non-Professional Duties in Libraries ซึ่งสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (ALA) จัดทำ
ขึ้นในปี ๑๙๔๘ ได้แยกการบริการออกเป็น ๒ ประการ กล่าวคือแยกเป็นบริการตอบคำถาม
และช่วยการค้นคว้า (reference service) และการช่วยเหลือผู้ใช้ (assistance to
readers หรือ readers service)^{๑๖}

งานในคานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าได้แก่

๑. ตอบคำถาม
๒. แนะนำให้รู้จักหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ และให้รู้วิธีใช้หนังสืออ้างอิง
๓. จัดทำบรรณานุกรม
๔. จัดทำกฤตภาคและบัตรสำหรับช่วยในการตอบคำถาม
๕. จัดทำกรรมชนักนเรื่อง
๖. จัดเรื่องการยืมระหว่างห้องสมุด

---

^{๑๕} Louis Shores. Basic Reference Books. (2nd. ed.;
Chicago: ALA., 1939), p. 4.

^{๑๖} American Library Association. Descriptive List of
Professional and Non-Professional Duties in Libraries (Chicago,
1948), p. 57.

๗. ร่วมในการจัดทำบรรณกรรมกับห้องสมุดอื่น ๆ^{๑๗}

นอกจากบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าวิจัยที่ห้องสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกาได้ให้บริการแก่ประชาชนแล้ว ยังมีบริการด้านการแนะนำการอ่านอีก งานบริการด้านนี้ได้แก่การจัดนิทรรศการ จัดฉายภาพยนตร์ที่นำไปสู่การอ่าน จัดทำรายชื่อนิตยสารใหม่ จัดอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือที่น่าสนใจ สำหรับเด็กเล็ก ๆ อาจจะมีบริการบางอย่าง เช่น การเล่านิทาน การเล่นหุ่น การทายปัญหา เป็นต้น

ห้องสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกาส่วนมากจัดบริการให้กับผู้ใช้โดยแยกประเภทตามอายุหรือวัย ทั้งนี้เพื่อจะจัดบริการให้ได้เหมาะสม ได้แก่บริการสำหรับเด็กเล็ก บริการสำหรับเด็กวัยรุ่น บริการสำหรับผู้ใหญ่ บริการสำหรับนักธุรกิจ และบริการให้กับโรงเรียนในชุมชน^{๑๘} ดังนั้น ห้องสมุดจะต้องมีบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่หลายระดับ เพื่อให้เหมาะสมกับการจัดบริการเหล่านั้น

ห้องสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกา

ห้องสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกาในความหมายที่ว่าเปิดให้ประชาชนเข้าใช้บริการโดยมิต้องจ่ายเงินภายในเกอรัฐนั้น เริ่มมีมาแต่สมัยที่ประเทศยังเป็นอาณานิคม ตั้งขึ้นโดยบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศ ห้องสมุดประชาชนแห่งแรกตามความหมายดังกล่าวนี้ตั้งขึ้นโดยกัปตันโรเบิร์ต เคน (Robert Keayne) แห่งเมืองบอสตัน โดยบริจาคเงิน ๓๐๐ ปอนด์ สร้างอาคารห้องสมุด พร้อมทั้งให้หนังสือแก่ห้องสมุดด้วย เมื่อราวกลางศตวรรษที่ ๑๗ ห้องสมุด

^{๑๗} Loc. cit.

^{๑๘} Dorothy Sinclair, Administration of the Small Public

Library (Chicago: ALA, 1965), p. 66.

แห่งนี้ให้บริการแก่ประชาชนในเมืองนั้นมาเป็นเวลาเกือบ ๑๐๐ ปี จึงได้สลายตัวไป^{๑๘}

ต่อมาราว ค.ศ. ๑๗๓๑ เบนจามิน แฟรงคลิน (Benjamin Franklin) ได้ตั้ง
 หอสมุดเสียค่าบริการ (Subscription library) แห่งแรกขึ้น มีชื่อว่า "บริษัทหอสมุด
 แห่งฟิลาเดเฟีย" (The Library Company of Philadelphia) ในระยะแรกมี
 สมาชิก ๕๐ คน เสียค่าสมัครคนละ ๕๐ ซิตลิง และต้องจ่ายค่าบริการอีกปีละ ๑๐ ซิตลิง เป็น
 เวลา ๕๐ ปี ต่อมาเมื่อสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๑๐๐ คน หอสมุดเสียค่าบริการแห่งนี้เปิดให้
 ประชาชนใช้อย่างเสรี แต่เฉพาะสมาชิกเท่านั้นที่มีสิทธิยืมหนังสือได้^{๒๐} ในปัจจุบันนี้หอสมุด
 แห่งนี้ยังคงมีอยู่ นอกจากนี้ยังมีหอสมุดประเภทเสียค่าบริการอื่น ๆ เช่น บริษัทหนังสือแห่ง
 ดุรัม (Book Company of Durham) รัฐคอนเนคติกัต หอสมุดเรดวูด (Redwood
 Library) รัฐโรดไอแลนด์ ทั้ง ๒ แห่งนี้เลิกให้บริการแก่ประชาชนแล้ว^{๒๑} อีกแห่งหนึ่ง
 ชื่อ The New York Society Library ตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๗๕๕ นับเป็นหอสมุดเสียกา
 ไรค่าบริการแห่งแรก^{๒๒} นับว่าในระยะแรกเริ่มของการจัดตั้งหอสมุดประชาชนนั้น
 มาจากกลุ่มประชาชนที่มีความต้องการใช้หอสมุดโดยยินดีที่จะจ่ายเงินค่าบริการหอสมุดเอง
 ในระยะหลัง ๆ เพื่อจะสนองความต้องการของประชาชนที่ไร้เสียภาษีแก่รัฐ รัฐจึงจัดตั้ง
 หอสมุดประชาชนขึ้น พร้อมทั้งให้เงินอุดหนุน (tax-supported public library)

^{๑๘} Jesse H. SHERA, Foundation of the Public Library: the
 Origin of the Public Library Movement in New England 1629-1855
 (Chicago: University of Chicago Press, 1949), p. 19-24 quoted in
 Jean Key Cater, op. cit., p. 63.

^{๒๐} The Autobiography of Benjamin Franklin (New Haven,
 Conn.: Yale University Press, 1964), p. 87-8.

^{๒๑} SHERA, op. cit., p. 38, quoted in Gates, op. cit., p. 66.

^{๒๒} Gates, op. cit., p. 67-8.

เพื่อให้บริการแก่ประชาชน

ห้องสมุดประชาชนที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐแห่งแรกโดยยังไม่มีกฎหมายห้องสมุดนั้น ตั้งอยู่ที่เมืองซาลิสเบอรี (Salisbury) รัฐคอนเนคติกัต โดยคาเลบ บริงแฮม (Caleb Bringham) เป็นผู้เอื้อเฟื้อหนังสือให้ ๑๕๐ ชื่อ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๐๓ ต่อมาเมื่อ ค.ศ. ๑๘๑๐ จึงได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลท้องถิ่นจำนวน ๑๐๐ ดอลลาร์^{๒๓} ราว ค.ศ. ๑๘๓๓ รัฐบาลท้องถิ่นได้จัดตั้งห้องสมุดประชาชนขึ้นอีกที่เมืองปีเตอร์บอโร (Peterborough) รัฐนิวแฮมเชียร์^{๒๔} ใน ค.ศ. ๑๘๓๕ รัฐนิวยอร์กได้มีพระราชบัญญัติให้รัฐจัดตั้งห้องสมุดประชาชนโดยให้เงินอุดหนุนขึ้น นับเป็นรัฐแรกที่มีกฎหมายห้องสมุดคุ้มครองการจักตั้งห้องสมุดประชาชน และนับเป็นรัฐแรกที่มีการจัดระบบห้องสมุดประชาชน (public library system) ขึ้นภายในรัฐ^{๒๕} หลังจากนั้นรัฐนิวแฮมเชียร์ และแมสซาชูเซตส์ก็ได้มีกฎหมายห้องสมุดขึ้นภายในแต่ละรัฐ^{๒๖} จากนั้นมา เมืองต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งห้องสมุดประชาชนขึ้นมากมาย พร้อมกับมีกิจจัดระบบห้องสมุดประชาชนขึ้นภายในแต่ละรัฐ โดยมีพระราชบัญญัติห้องสมุดด้วย ได้แก่ รัฐนิวอิงแลนด์ รัฐเมน รัฐเวอร์มอนต์^{๒๗} เป็นต้น ปรากฏว่า ค.ศ. ๑๘๓๕ มีสถิติเกี่ยวกับระบบห้องสมุดประชาชน ๒๖๕ ระบบ ค.ศ. ๑๘๔๔ เพิ่มขึ้นเป็น ๖๕๑ ระบบ และ ค.ศ.

^{๒๓} Oliver Garceau, The Public Library in the Political Process (New York: Columbia University Press, 1949), p. 27.

^{๒๔} American Library Association, Public Library Systems in the United States; A Survey of Multijurisdictional system (Chicago, 1969), p. 11.

^{๒๕} ibid.

^{๒๖} Carceau, op. cit., p. 27.

^{๒๗} ibid., p. 38.

๑๙๖๖ เพิ่มขึ้นเป็น ๑,๑๕๙ ระบุปี^{๒๔}

ขนาดของห้องสมุดประชาชน

จากการสำรวจห้องสมุดประชาชนในปี ค.ศ. ๑๙๕๐ โดยสมาคมห้องสมุดอเมริกัน เพื่อเสนอแก่องค์การศึกษาระดับสังคมศาสตร์ (Social Science Research Council) นั้น ปรากฏว่า โรเบิร์ต ดี ลีห์ (Robert D. Leigh) ได้แยกประเภทห้องสมุดประชาชนไว้ ๔ ประเภท โดยแบ่งออกตามจำนวนประชากร ค่าใช้จ่ายประจำปี และจำนวนหนังสือ ดังในตารางต่อไปนี้^{๒๕}

จำนวนประชากร	แบ่งตามจำนวนประชากร จำนวนห้องสมุด (แห่ง)	ร้อยละ
๑. มากกว่า ๑๐๐,๐๐๐	๑๓๕	๒
๒. ๒๕,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐	๕๙๗	๘
๓. ๕,๐๐๐-๒๕,๐๐๐	๑,๘๘๘	๒๕
๔. น้อยกว่า ๕,๐๐๐	๔,๘๐๘	๖๕
รวม	๗,๕๐๘	๑๐๐

^{๒๔} ALA., Public Library System in the United States,
op. cit., p. 279.

^{๒๕} Leigh, op. cit., p. 24-7.

แบ่งตามค่าใช้จ่ายประจำปี

ค่าใช้จ่าย (ดอลลาร์)	ร้อยละ
๑. มากกว่า ๑๐๐,๐๐๐	๒
๒. ๒๕,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐	๔
๓. ๕,๐๐๐-๒๕,๐๐๐	๒๓
๔. น้อยกว่า ๕,๐๐๐	๗๑

แบ่งตามจำนวนหนังสือ

จำนวนหนังสือ (เล่ม)	ร้อยละ
๑. มากกว่า ๑๕๐,๐๐๐	๒
๒. ๒๕,๐๐๐-๑๕๐,๐๐๐	๑๑
๓. ๖,๐๐๐-๒๕,๐๐๐	๔๓
๔. น้อยกว่า ๖,๐๐๐	๔๔

จากสถิติข้างบนนี้ปรากฏว่า

๑. หอสมุดประชาชนระดับเมืองใหญ่ ให้บริการแก่ประชาชนมากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน มีประมาณร้อยละ ๒ ของหอสมุดทั่วประเทศ ได้รับเงินอุดหนุนปีละมากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์ แต่ละแห่งมีสาขามากกว่า ๑๐ สาขา ซึ่งแล้วแต่ขนาดของเมืองนั้น ๆ มีจำนวนหนังสือ ๑๕๐,๐๐๐ เล่มเป็นอย่างต่ำ หอสมุดขนาดนี้ไม่มีบรรณรักษ์ เจ้าหน้าที่หอสมุด และผู้เชี่ยวชาญ เป็นจำนวนน้อย มีการจัดระบบการทำงาน ตลอดจนการให้บริการอย่างดีเลิศ เปิดบริการตลอดเวลากลางวันและเวลาเย็น สัปดาห์ละ ๖ วัน ถึง ๖ วันครึ่ง
๒. หอสมุดประชาชนระดับเมืองเล็ก ที่ให้บริการประชาชนระหว่าง ๒๕,๐๐๐ ถึง ๑๐๐,๐๐๐ คน มีประมาณร้อยละ ๘ ของหอสมุดประชาชนทั่วประเทศ มีค่าใช้จ่ายระหว่าง ๒๕,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์ มีหนังสือระหว่าง ๒๕,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ เล่ม เปิดให้บริการแก่ผู้ใช้สัปดาห์ละ ๖-๗ ชั่วโมง แต่ละแห่งมีสาขาหอสมุดระหว่าง ๓-๑๐ สาขา มีบรรณรักษ์และเจ้าหน้าที่หอสมุดประมาณ ๑๕ คน หรือมากกว่า หอสมุดขนาดนี้มีการจัดระบบการ

ทำงานคือ มีนโยบายต่าง ๆ อย่างแจ่มชัด มีบรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิทำหน้าที่ให้บริการตอบคำถาม และบริการในแผนกเด็กเท่านั้น ส่วนในแผนกอื่น ๆ จะมีเฉพาะที่ปรึกษา

๓. หอสมุดประชาชนระดับหมู่บ้านขนาดใหญ่ที่มีประชากรระหว่าง ๕,๐๐๐-๒๕,๐๐๐ คน มีประมาณร้อยละ ๒๕ หอสมุดประชาชนเหล่านี้มีรายจ่ายปีละ ๔,๐๐๐-๒๕,๐๐๐ ดอลลาร์ มีหนังสือระหว่าง ๖,๐๐๐-๒๕,๐๐๐ เล่ม เปิดให้บริการสัปดาห์ละ ๒๕-๒๐ ชั่วโมง มีเจ้าหน้าที่หอสมุดคนน้อยที่สุดแห่งละ ๓ คน ซึ่งเป็นทั้งบรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิและ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ โดยได้รับการฝึกใหญ่จัดการคัดเลือกหนังสือ การให้บริการแนวควาวิจัย และการบริการแผนกเด็ก

๔. หอสมุดประชาชนระดับหมู่บ้านขนาดเล็กที่มีประชากรน้อยกว่า ๕,๐๐๐ คน มีประมาณร้อยละ ๒๕ ของหอสมุดประชาชนทั้งหมด มีค่าใช้จ่ายปีละต่ำกว่า ๔,๐๐๐ ดอลลาร์ มีหนังสือน้อยมาก ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ เล่ม ประมาณ ๒ ใน ๓ ของหอสมุดประชาชนขนาดนี้ มีหนังสือน้อยกว่า ๖,๐๐๐ เล่ม เปิดให้บริการเป็นบางเวลา (part time) ไม่เกินสัปดาห์ละ ๒๕ ชั่วโมง มีบรรณารักษ์คนเดียวทำงานเฉพาะเวลาที่หอสมุดเปิดทำการ โดยมากไม่มี วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ให้บริการเฉพาะยืมหนังสือเท่านั้น หอสมุดประชาชนขนาดนี้ไม่มีหอสมุดสาขา

ระบบหอสมุดประชาชน

เนื่องจากรัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกา มีนโยบายที่จะปรับปรุงและขยายขอบเขต การศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วประเทศ ดังนั้นรัฐต่าง ๆ จึงจัดตั้งคณะกรรมการหอสมุดขึ้น (Library Commission) เพื่อพิจารณาส่งเสริมกิจกรรมของหอสมุดประชาชน คณะกรรมการ หอสมุดได้จัดตั้งหอสมุดขนาดเล็กขึ้นในเขตชุมชน และได้จัดส่งหนังสือและสิ่งพิมพ์ไปส่ง ไปยังประชาชนในชนบททั่วประเทศ ดังนั้นจึงได้มีหอสมุดระดับมณฑล (county

library) เพื่อเป็นศูนย์กลางของห้องสมุดเคลื่อนที่เหล่านั้น^{๓๐} แต่การดำเนินงานของห้องสมุดระดับมณฑลยังไม่ดีพอ ดังนั้น เจมส์ แอด กิลลิส (James L. Gillis) จึงได้แนะนำว่าควรจะมีการร่วมมือกันในด้านให้บริการระหว่างห้องสมุดระดับมณฑลและห้องสมุดระดับเมือง^{๓๑} จากนั้นความร่วมมือกันในการให้บริการห้องสมุดจึงพัฒนามากขึ้น ในปัจจุบันนี้ลักษณะของการให้บริการระบบห้องสมุดประชาชนนั้นมี ๓ ลักษณะคือ (๑) ระบบรวมห้องสมุด (consolidated system) เป็นระบบที่มีคณะกรรมการห้องสมุดเพียงคณะเดียวกำกับงานและบริหารงานเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ หนังสือและสิ่งพิมพ์ งบประมาณ ตลอดจนบริการของห้องสมุดทุกแห่งภายในระบบ (๒) สหพันธ์ห้องสมุด (federated system) การจัดระบบห้องสมุดแบบนี้ คณะกรรมการที่ปรึกษาระดับมณฑลเป็นผู้พิจารณาตั้งระบบและตั้งคณะกรรมการของระบบห้องสมุด ซึ่งต่างกับแบบแรกที่ว่า คณะกรรมการระบบสหพันธ์ห้องสมุดไม่ได้อำนวยการและรับผิดชอบงานของห้องสมุดทุกแห่งภายในระบบ หากแต่เจ้าหน้าที่เสมือนเป็นผู้ประสานงานและวางนโยบายเท่านั้น ทั้งนี้เพราะห้องสมุดแต่ละแห่งมีคณะกรรมการห้องสมุดรับผิดชอบแล้วเกี่ยวกับการคัดเลือกตัวเจ้าหน้าที่ การเลือกซื้อหนังสือ การบริการ ฯลฯ เป็นต้น (๓) ระบบห้องสมุดแบบการร่วมมือกัน (cooperative system) เหมือนกับสหพันธ์ห้องสมุดทุกประการ ต่างกันตรงที่ว่า จัดตั้งเป็นระบบขึ้นโดยผู้บริหารงานห้องสมุดทำสัญญาร่วมกัน แทนที่คณะกรรมการที่ปรึกษาระดับมณฑลจะเป็นผู้จัดตั้ง ระบบห้องสมุดทั้งสองแบบหลังนี้ห้องสมุดต่าง ๆ จะมาร่วมกันโดยมีสัญญาร่วมกันว่าจะให้บริการแก่ผู้ใช้ร่วมกัน^{๓๒} ระบบห้องสมุดประชาชนมี

^{๓๐} Garceau, *op. cit.*, p. 40.

^{๓๑} *Loc. cit.*

^{๓๒} John L. Connor, "Role of the medium-sized public library in the 'system' (New York)," Leon Carnovsky, and Howard W. Winger, ed. The Medium-sized Public Library; Its Status and Future (Chicago: University of Chicago Press, 1963), p. 116-7.

๕ ประเภท

๑. หอสมุดระดับมณฑล (County library)
๒. ระบบหอสมุดที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างมณฑลและเมือง (Joint County-City system)
๓. หอสมุดระดับภาค (Regional library)
๔. หอสมุดตำบล (Library district)
๕. ระบบหอสมุดที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างมลรัฐและภาค (State-Regional system)^{๓๓}

หอสมุดระดับมณฑล รัฐบาลท้องถิ่นระดับมณฑลได้ตั้งหอสมุดระดับมณฑลขึ้นเพื่อขยายบริการที่เพียงพอให้แก่ประชาชนทุกคนในมณฑลนั้น ๆ โดยอยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการมณฑล (county board) และมีหอสมุดสาขาหลายแห่งภายในมณฑลนั้น รวมกันเป็นระบบหอสมุด โดยมีหอสมุดระดับมณฑลเสมือนเป็นหอสมุดกลาง โดยมีลักษณะแบบระบบรวมหอสมุด (consolidated system) หอสมุดระดับมณฑลนี้ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลท้องถิ่นระดับมณฑลและจากมลรัฐด้วย^{๓๔}

ระบบหอสมุดที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างมณฑลและเมือง จากข้อเสนอของ เจมส์ แอด กิลลิส (James L. Gillis) จึงเกิดระบบหอสมุดแบบนี้ขึ้นเพื่อให้บริการแก่ประชาชนได้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยหอสมุดระดับมณฑลและระดับเมืองซึ่งอยู่ภายในรัฐเดียวกัน มารวมมือกันในคานาให้บริการ (cooperative system) โดยมีหอสมุดกลางเป็นศูนย์กลางของระบบ และมักจะเอาชื่อของมณฑลและเมืองมารวมกัน เช่น Rochester-

^{๓๓} Gretchen Knief Schenk, County and Regional Library Development (Chicago: ALA, 1954), p. 30.

^{๓๔} ALA, Public Library Systems in the United States, op. cit., p. 16.

Fulton County Library เป็นชื่อของห้องสมุดกลาง อาคารห้องสมุดอาจจะได้จากมณฑล
หรือจากเมืองแถวเขตชกกลางและฐานะทางการเงินของมณฑลและของเมืองนั้น ๆ ส่วนเงิน
อุดหนุนห้องสมุดนั้นได้จากทั้งมณฑลและเมือง

ห้องสมุดระดับภาค เนื่องจากที่รัฐบาลระดับมณฑลเป็นจำนวนมากไม่มีกำลังพอที่จะ
จัดดำเนินการห้องสมุดระดับมณฑลให้ทั่วหน้าได้ ดังนั้นจึงได้มีห้องสมุดระดับภาคเกิดขึ้นโดยมี
กฎหมายกำหนดว่า ให้มณฑลตั้งแต่ ๒ มณฑลขึ้นไปช่วยกันจัดตั้งห้องสมุดภาคขึ้น ตัวอย่างห้อง
สมุดระดับภาคที่มีประสิทธิภาพแห่งแรกเกิดจากข้อสัญญาร่วมกันระหว่างมณฑลมารีโปซา (Mari-
posa) กับเมอร์เซด (Merced) และอีกแห่งเกิดจากมณฑลเซียร์รา (Sierra) กับ
พลูมัส (Plumas) ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๖^{๓๕} ห้องสมุดระดับภาคนี้มีลักษณะ
แบบสหพันธ์ห้องสมุด (federated system) ห้องสมุดสาขาแต่ละแห่งมีคณะกรรมการบริหาร
งานและดำเนินงานเป็นของตนเอง^{๓๖} การบริหารงานของห้องสมุดระดับภาคนี้มีคณะกรรมการ
ซึ่งประกอบด้วยบุคคลจากมณฑลต่าง ๆ ที่มีสัญภูมิกัน มณฑลละ ๗ คน ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้
การเงินได้มาจากรัฐบาลมณฑลต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในระบบนั้นเพื่อไร้อำนาจ^{๓๗}

ห้องสมุดตำบล "ตำบล" เป็นหน่วยงานหนึ่งระดับท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นส่วนใด
ส่วนหนึ่งของมณฑลต่าง ๆ รวมกันเป็นตำบล และมีฐานะทางกฎหมายเหมือนรัฐบาลท้องถิ่นอื่น ๆ
อาทิเช่นรัฐบาลท้องถิ่นระดับนคร มณฑล เมือง เป็นต้น ตำบลนี้มีอยู่ ๒ ลักษณะคือ เขตการ
ปกครองโรงเรียน (school districts) และเขตการปกครองพิเศษ (special dis-
tricts)^{๓๘} มีคณะกรรมการเขตการปกครองซึ่งมีอำนาจที่จะควบคุมการเงิน ดังนั้นสามารถ

^{๓๕} Schenk, op. cit., p. 39.

^{๓๖} ALA, Public Library System in the United States, loc. cit.

^{๓๗} Schenk, loc. cit.

^{๓๘} Herbert Kaufman. Politics and Policies in State and

จัดสรรเงินได้อย่างพอเพียงที่จะอุดหนุนกิจกรรมห้องสมุดได้โดยมีกฎหมายคุ้มครอง และอาจได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลท้องถิ่นอื่น ๆ เช่นจากเทศบาลมณฑล เป็นต้น ปกติห้องสมุดตำบลมีขนาดเล็ก ให้บริการแก่ประชาชนภายในเขตเท่านั้น ดังนั้น มักจะร่วมมือกับห้องสมุดขนาดเล็กอื่น ๆ เพื่อให้บริการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยการทำสัญญาร่วมกัน^{๓๙}

ระบบห้องสมุดที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างมลรัฐและห้องสมุดภาค มลรัฐให้ความช่วยเหลือห้องสมุดระดับภาค ๓ ประการคือ ประการแรกบริการให้คำแนะนำ ประการที่ ๒ ให้บริการโดยตรงแก่ผู้ใช้ห้องสมุด และประการสุดท้ายให้บริการทางอ้อมแก่ผู้ใช้โดยผ่านห้องสมุด

รัฐมิสซิสซิปปีได้ตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อให้คำแนะนำแก่ห้องสมุดต่าง ๆ ในชนบทในด้านการให้บริการแก่ประชาชน รัฐที่ให้บริการห้องสมุดโดยตรงแก่ผู้ใช้ได้แก่รัฐโรดไอแลนด์ และรัฐเดลาแวร์ โดยการจัดห้องสมุดเคลื่อนที่ไปให้บริการแก่ประชาชนในเขตที่ไม่มีห้องสมุดตั้ง การให้บริการทางอ้อมแก่ประชาชนโดยผ่านห้องสมุดประชาชน เช่นรัฐแมสซาชูเซตส์ได้ตั้งห้องสมุดระดับภาคขึ้น ๓ แห่งเพื่อเป็นศูนย์กลางให้ความช่วยเหลือแก่ห้องสมุดต่าง ๆ ในเขต รัฐเพนซิลเวเนียให้ความช่วยเหลือโดยการตั้งศูนย์กลางห้องสมุดภาคขึ้นเพื่อระดมหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ รัฐเวอร์มอนต์และนิวแฮมป์เชียร์ ได้ร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ใช้ในท้องถิ่นที่ไม่มีห้องสมุด พร้อมทั้งมีสำนักงานกลางเพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการห้องสมุด (Regional service center) มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ได้ตั้งศูนย์กลางให้บริการห้องสมุดระดับภาคขึ้นที่เมืองวอเทอร์ทาวน์ เพื่อเป็นศูนย์กลางให้ยืมหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนให้บริการแนะนำแก่ห้องสมุดต่าง ๆ ทั่ว^{๔๐}

จากการศึกษาของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๔ เกี่ยวกับระบบห้องสมุดประชาชนนั้น พบว่า ประมาณ ๒ ใน ๓ ของระบบห้องสมุดทั้งหมดให้บริการแก่ประชาชน

^{๓๙} ALA, Public Library System in the United States,
op. cit., p. 17.

^{๔๐} Schenk, op. cit., p. 44-51.

ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ คน ซึ่งที่มาตรฐานของสมาคมห้องสมุดอเมริกันได้กำหนดไว้ว่า ระบบห้องสมุดควรจะให้บริการแก่ประชาชนมากกว่า ๕๐,๐๐๐ คนขึ้นไป^{๕๑} และนับว่าระบบห้องสมุดในปัจจุบันนี้มีแนวโน้มที่จะขยายบริการให้แก่ประชาชนเพิ่มขึ้น

ระบบห้องสมุดประชาชนได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐ จากรัฐบาลกลาง และจากห้องสมุดสมาชิกตามข้อตกลงในสัญญาาร่วมกัน สำหรับเงินช่วยเหลือจากรัฐนั้นแต่ละระบบจะได้รับแตกต่างกันระหว่าง ๑๐-๒๐% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด^{๕๒}

กฎหมายห้องสมุดกับการเงิน

โดยทั่ว ๆ ไปถือว่าบริการห้องสมุดประชาชนนั้นต้องจัดทำโดยรัฐบาล โดยใช้เงินภาษีของประชาชน ทั้งนี้บริการนี้ควรอยู่ภายใต้กฎหมายซึ่งมอบอำนาจให้แก่ผู้ดำเนินงานห้องสมุดซึ่งแต่ละรัฐชื่อเรียกต่างกัน เช่น รัฐแมสซาชูเซตส์เรียกว่า Board of Library Commissioners รัฐนิวแฮมป์เชียร์เรียกว่า State Board of Library Commissioners รัฐคอนเนคติกัตต์เรียกว่า Public Library Committee เป็นต้น คณะกรรมการเหล่านี้กฎหมายห้องสมุดจะกำหนดหน้าที่ไว้ว่ากองทุนและความคุ้มครองการเงินของห้องสมุด ตลอดจนการบริหารงานที่ถูกต้อง^{๕๓}

กฎหมายห้องสมุดนี้ไว้เพื่อบังคับว่ารัฐต้องจัดบริการห้องสมุดประชาชนและต้องให้เงินอุดหนุนแก่ห้องสมุดประชาชน เช่นกฎหมายห้องสมุดของรัฐคอนเนคติกัตต์บ่งว่า รัฐจะต้อง

^{๕๑} ALA, Public Library System in the United States,
op. cit., p. 247.

^{๕๒} Ibid., p. 31.

^{๕๓} M. G. Toepel, "Legal Responsibility for Public Library Development: United States," Library Trends, 9:1 (July, 1960), 11.

จ่ายเงินเพื่อซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดปีละ ๑๐๐ ดอลลาร์^{๔๕} นอกจากนี้ในกฎหมายห้องสมุดยังมีข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดหาเจ้าหน้าที่ห้องสมุด เป็นคนทั่วไปจากบรรณารักษ์ที่มีวุฒิจากบรรณารักษ์ศาสตร์มาดำเนินงาน พร้อมทั้งกำหนดอัตราเงินเดือนที่เหมาะสม และยังคงกำหนดไว้ควรวาง ห้องสมุดประชาชนจะต้องให้บริการแก่ประชาชนทุกคนโดยไม่ต้องเสียค่าบำรุงอีก

ในสหรัฐอเมริกา ระยะเวลาแรก ๆ ฐานะทางกฎหมายของห้องสมุดประชาชนนั้นได้กำหนดไว้ในกฎหมายห้องสมุดแห่งรัฐ (State library law) รัฐแรกที่ให้มีพระราชบัญญัติห้องสมุดคือ รัฐนิวยอร์ก เมื่อ ค.ศ. ๑๘๓๕^{๔๖} ต่อมา รัฐอื่น ๆ ก็ได้ตราพระราชบัญญัติห้องสมุดขึ้น ซึ่งแต่ละรัฐก็มีขอบเขตแตกต่างกัน แต่มีวัตถุประสงค์สำคัญคล้ายคลึงกัน นั่นคือ รัฐมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินอุดหนุนแก่ห้องสมุดประชาชน^{๔๗} จนกระทั่ง ค.ศ. ๑๙๓๗ รัฐกลางจึงมีบทบาทเกี่ยวกับกฎหมายห้องสมุด คือ ได้มีพระราชบัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการทำการศึกษาเกี่ยวกับการให้บริการของห้องสมุดทุกประเภทในระดับชาติ^{๔๘} ต่อมา ค.ศ. ๑๙๕๖ ได้ประกาศใช้ Library Service Act เป็นกฎหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มตรัฐต่าง ๆ จัดขยายบริการห้องสมุดประชาชนไปยังเขตชนบทที่มีบริการห้องสมุดไม่ทั่วถึงและไม่พอเพียง^{๔๙} ผลของพระราชบัญญัติห้องสมุดนี้คือ มตรัฐต่าง ๆ จะได้รับเงินช่วยจากรัฐกลางเพื่อใช้ปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุดประชาชน โดยการทำให้โครงการแผนของรัฐกลางเกี่ยวกับการ

^{๔๕} ibid., p. 13.

^{๔๖} ALA, Public Library System in the United States,
op. cit., p. 11.

^{๔๗} Sinclair, op. cit., p. 16.

^{๔๘} Frank L. Schick, "Recent American Library Legislation,"
Unesco Library Bulletin, XXI:3 (May-June, 1967), 147.

^{๔๙} Loleta D. Fyan, "Progress and Policies under the Library
Service Act," Library Quarterly, 27 (Oct., 1957), 235.

ปรับปรุงห้องสมุดประชาชน^{๔๘} ปรากฏว่ารัฐต่าง ๆ ทุกรัฐได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง การที่ห้องสมุดแต่ละแห่งจะได้รับเงินค่าใช่จ่ายมากน้อยเพียงใดนั้น สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้ คำนวณเงินค่าใช่จ่ายไว้ว่า ห้องสมุดประชาชนที่ให้บริการแก่ประชาชน ๕๐,๐๐๐ คน ควรจะ ได้รับเงินอุดหนุน ๓.๕๐ ดอลลาร์ต่อคนต่อปี ห้องสมุดที่ให้บริการแก่ประชาชน ๑๐๐,๐๐๐ คน ควรจะได้รับเงินอุดหนุน ๓.๐๐ ดอลลาร์ต่อคนต่อปี และห้องสมุดที่ให้บริการแก่ประชาชน ๒๐๐,๐๐๐ คน ควรจะได้รับเงินอุดหนุน ๒.๖๐ ดอลลาร์ต่อคนต่อปี^{๔๙}

ต่อมาปี ค.ศ. ๑๙๖๖ ได้มีพระราชบัญญัติฉบับใหม่คือ Library Service and Constructive Act ซึ่งมีผลให้รัฐบาลกลางต้องจ่ายเงินค่าก่อสร้างนับแต่นั้นออกพระราช บัญญัติจนถึง ค.ศ. ๑๙๗๕ เป็นเงิน ๕๗๕ ล้านดอลลาร์ และค่าใช่จ่ายเกี่ยวกับการยืมระหว่าง ห้องสมุดอีก ๕๐ ล้านดอลลาร์ สำหรับการจกบริการแก่คนพิการ นักโทษ คนตามอด เป็นต้น ๗๕ ล้านดอลลาร์ ปีงบประมาณ ๑๙๖๖ รัฐบาลกลางได้จ่ายเงินทั้งสิ้น ๒๑๐ ล้านดอลลาร์ ซึ่ง รวมทั้งค่าก่อสร้าง ๒๖๐ ล้านดอลลาร์ และค่าซื้อหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ๑๕๐ ล้านดอลลาร์ นอกจากรัฐบาลกลางจะให้เงินช่วยเหลือแล้ว ยังจัดผู้เชี่ยวชาญสำหรับให้คำแนะนำและวางแผน เกี่ยวกับห้องสมุดประชาชนอีกด้วย^{๕๐} เงินค่าใช่จ่ายสำหรับกิจการห้องสมุดประชาชนในสหรัฐ อเมริกา นั้น เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๕ ได้จากเงินภาษี ๔๘.๓% จากมรดก ๑๕.๘% จากรัฐบาล กลาง ๓.๐% จากรัฐบาลท้องถิ่น ๑.๑% และจากแหล่งอื่น ๆ อีก ๓๐.๘% โดยใช้เป็นค่าเงิน เดือน ๖๗.๓% ค่าซื้อหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ๑๖.๕% และค่าใช่จ่ายอื่น ๆ ๑๖.๒% ถ้าคิด เฉลี่ยค่าใช่จ่ายต่อผู้ใช้ห้องสมุด ๑ คนต่อปี จะเป็นค่าเงินเดือน ๑.๕๗ ดอลลาร์ ค่าซื้อหนังสือ

^{๔๘} Ibid., p. 236.

^{๔๙} American Library Association, Costs of Public Library Service in 1956; A Supplement to Public Library Service (Chicago: 1956, p. 2.

^{๕๐} Schick, op. cit., p. 149.

๐.๓๘ คอลดาร์ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ๐.๓๘ คอลดาร์ รวมเป็นค่าใช้จ่ายประจำปีของห้องสมุด
แต่ละแห่ง ๒.๓๓ คอลดาร์ต่อผู้ใช้ห้องสมุด ๑ คน^{๕๒} สำหรับเงินค่าซื้อหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
นั้น เป็นค่าหนังสือประมาณ ๘๐.๖% ค่าวารสาร ๕.๕% ค่าโสตทัศนวัสดุ ๓.๒% และค่าเย็บเล่ม
วารสาร ๑๐.๗%^{๕๓}

ห้องสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกาเห็นว่า จะจัดบริการที่ก้าวหน้าและเพียงพอกับความ
ต้องการของประชาชน เพราะมีกฎหมายห้องสมุดคุ้มครองให้ห้องสมุดประชาชนมีฐานะทาง
กฎหมายที่มั่นคงและมีงบประมาณพอที่จะดำเนินการได้

คณะกรรมการห้องสมุด

คณะกรรมการห้องสมุดนั้น ตามกฎหมายไ้ระบุว่า เป็นคณะบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่และ
ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานห้องสมุด ได้แก่ การคัดเลือกแต่งตั้งบรรณารักษ์และ
เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของห้องสมุด กำหนดกฎข้อบังคับและวางนโยบายต่าง ๆ ให้คำแนะนำแก่
บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ พิจารณาเกี่ยวกับการยืมระหว่างห้องสมุด เป็นต้น อำนาจและหน้าที่
เกี่ยวกับการเงิน ได้แก่ การควบคุมเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายของห้องสมุด การเลือกซื้อหนังสือ
วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ^{๕๔} เป็นต้น

^{๕๒} Harold S. Hacker, "Financial Problems of the Large
Library," Leon Carnovsky, ed. The Public Library in the Urban
Setting (Chicago: University of Chicago Press, 1968),
p. 44-6.

^{๕๓} Ibid., p. 51.

^{๕๔} Joseph L. Wheeler, and Robert Golhor. Practical Adminis-
tration in Public Libraries, (New York: Harper and Row, 1962), p.65.

คุณสมบัติของคณะกรรมการห้องสมุดคือ คณะกรรมการควรประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เป็นตัวแทนของชุมชนได้ อาจเป็นได้ทั้งเพศชายและหญิง ควรมีอายุอยู่ระหว่าง ๔๐-๕๐ ปี คณะกรรมการคณะหนึ่งควรประกอบด้วยสมาชิกประมาณ ๕-๘ คน อาจมากกว่าหรือน้อยกว่าได้ เท่าที่ปรากฏพบว่าอยู่ระหว่าง ๓-๒๕ คน ทั้งนี้แล้วแต่กฎหมายของแต่ละรัฐ ปี ค.ศ. ๑๙๕๓ พบว่าคณะกรรมการห้องสมุดมีสมาชิกโดยเฉลี่ย ๘ คน และดำรงตำแหน่งครั้งละ ๑-๕ ปี และมีบรรณารักษ์เป็นเลขานุการคณะกรรมการ นอกจากนี้คณะกรรมการควรมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอเดือนละครั้ง เพื่อให้ทราบถึงข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของห้องสมุดนั้น^{๕๕}

แม้ว่าคณะกรรมการห้องสมุดมีส่วนช่วยเหลืองานด้านต่าง ๆ ของห้องสมุดได้มากมาย และเป็นผู้อภิปรายในที่ประชุมใหญ่ถึงเรื่องห้องสมุด เช่น แสดงนโยบายการซื้อหนังสือ การซื้อหนังสือหายาก หนังสือต่างประเทศ การจัดและการควบคุมหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับงบประมาณ ตลอดจนการออกกฎข้อบังคับของห้องสมุดก็ตาม แต่ก็เป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำแก่บรรณารักษ์เท่านั้น หากมีส่วนร่วมในการพิจารณางานด้านบริหารงานภายในไม่ การบริหารงานภายในห้องสมุดนั้นอยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของบรรณารักษ์^{๕๖} ดังนั้นบรรณารักษ์จึงควรได้รับการฝึกอบรมทางบรรณารักษศาสตร์โดยตรง และบรรณารักษ์มีหน้าที่ดังนี้ (๑) เป็นผู้บริหารงานห้องสมุด (๒) เป็นเลขานุการของคณะกรรมการห้องสมุด (๓) เป็นผู้รายงานเสนอเงินเงินเดือน ค่าคงที่ และถอดถอนเจ้าหน้าที่ห้องสมุด (๔) รักษาระเบียบข้อบังคับของห้องสมุดเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานห้องสมุด (๕) เป็นผู้เลือกหนังสือเพื่อเสนอคณะกรรมการห้องสมุดและสั่งซื้อ (๖) เขียนรายงานประจำปี^{๕๗} เป็นต้น

^{๕๕} *Ibid.*, p. 57-8.

^{๕๖} *Ibid.*, p. 58-9.

^{๕๗} *Ibid.*, p. 73.

คณะกรรมการห้องสมุดและบรรณารักษ์ของทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยคณะกรรมการเป็นผู้วางนโยบายที่เหมาะสมที่จะให้บริการแก่ชุมชน และบรรณารักษ์เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานและบริหารงานเพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นงานที่สำคัญประการหนึ่งของคณะกรรมการก็คือ การคัดเลือกบรรณารักษ์ที่มีความรู้ความสามารถ และเฉลียวฉลาด มาดำเนินงานห้องสมุด ความรับผิดชอบที่สำคัญที่สุดของกรรมการมิใช่เพื่อควบคุมดูแลเกี่ยวกับกรใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องที่สุด แต่เพื่อต้องการให้ประชาชนในชุมชนได้รับบริการอย่างดีที่สุดจากห้องสมุด^{๕๘}

บรรณารักษ์และฐานะทางกฎหมายของบรรณารักษ์

เจ้าหน้าที่ห้องสมุดแบ่งออกได้ ๒ ประเภทคือ บรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์^{๕๙} ห้องสมุดแต่ละแห่งควรมีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ คิดเป็นอัตราส่วน ๑:๓^{๖๐} ตามมาตรฐานของห้องสมุดประชาชนได้กำหนดไว้ว่า บรรณารักษ์ ๑ คน สามารถให้บริการแก่ผู้ใช้ได้ ๒,๕๐๐ คน^{๖๑} แต่ปรากฏว่าห้องสมุดขนาดใหญ่ให้บริการแก่ประชาชนมากกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คนขึ้นไป ๑๖ แห่งจาก ๘๒ แห่งนั้น บรรณารักษ์ ๑ คน ให้บริการแก่ประชาชนได้น้อยกว่า ๒,๐๐๐ คน^{๖๒} ดังนั้นห้องสมุดแต่ละแห่งจะมีบรรณารักษ์มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรที่ห้องสมุดให้บริการเป็นสำคัญ

^{๕๘} Sinclair, op. cit., p. 21.

^{๕๙} Ibid., p. 47.

^{๖๐} ALA, Public Library Service..., op. cit., p. 43.

^{๖๑} Loc. cit.

^{๖๒} Ibid., p. 173.

สำหรับฐานะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนนั้นนับว่าสูงและมีเกียรติ เพราะเป็น
 ตำแหน่งวิชาการที่ต้องมีความชำนาญงาน และเนื่องจาก Library science ถือเป็น
 Science อย่างหนึ่ง ดังนั้นบรรณารักษ์ก็ถือเป็น Scientists^{๒๓} ด้วย แต่ถาพิจารณาในคาน
 ผู้ใช้ห้องสมุดแล้วพบว่า ผู้ใช้ยังมองไม่ค่อยเห็นความแตกต่างของงานระหว่างบรรณารักษ์ที่มีวุฒิ
 และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ^{๒๔} ทั้งนี้เพราะประการแรกผู้ใช้ห้องสมุดส่วนมากมักจะติดต่อกับหรือเกี่ยวข้องกับ
 กับเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มากกว่ากับบรรณารักษ์ ประการที่สอง ความเกย
 ษินของผู้ใช้ห้องสมุดที่เห็นบุคคลที่ทำงานในห้องสมุดสมัยก่อน ๆ เป็นผู้ที่ไม่มีวุฒิ ประการที่สาม
 เนื่องจากงานของบรรณารักษ์และของเสมียนเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ปะปนกัน จนผู้ใช้พิจารณาไม่ออก
 และประการที่ ๔ ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนมากเข้าใช้ห้องสมุดเพื่อการอ่าน มีใช้เพื่อการค้นคว้าวิจัย
 มักจะคิดว่าบรรณารักษ์ควรมีความรู้เรื่องทั่ว ๆ ไปมากกว่าต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ^{๒๕} นอกจากนี้
 ผู้ใช้ห้องสมุดยังคิดว่าบรรณารักษ์มีงานแค่เพียงจ่ายรับหนังสือและเก็บเงินค่ารับหนังสือเท่านั้น^{๒๖}
 แท้ที่จริงแล้วบรรณารักษ์ต้องมีความรู้เสมือนเป็น Information Scientists เพราะต้อง
 ศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ โดยเฉพาะ และที่เกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัยงานบรรณารักษศาสตร์

^{๒๓} F. Allen Briggs, "Status Symbols and the Librarian,"
Wilson Library Bulletin, 36 (Nov., 1961), 231.

^{๒๔} Ibid.

^{๒๕} William J. Goode, "The Librarian from Occupation to
 Profession," ALA Bulletin, 61 (May, 1967), 549.

^{๒๖} Robert D. Leigh, and Kathryn W. Sewny, "The Popular
 Image of the Library and the Librarian," Library Journal, 85
 (June, 1, 1960), 2090.

เก็บสถิติต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นงานทาง science ^{๒๗}

อาชีพบรรณารักษ์เป็นอาชีพที่ก้าวหน้าเหมือนอาชีพอื่น ๆ แบ่งออกได้ ๕ ระดับคือ บรรณารักษ์หัวหน้า (Chief Librarian) หอสมุดขนาดใหญ่บางแห่งเรียกว่า ผู้อำนวยการ (Director) ผู้ช่วยบรรณารักษ์ (Assistant Chief Librarian) หัวหน้าแผนกต่าง ๆ (Department Heads) บรรณารักษ์อาวุโส (Senior Librarian) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ระดับคือ บรรณารักษ์อาวุโสอันดับ ๑ อันดับ ๒ และอันดับ ๓ และบรรณารักษ์ (Librarian) ^{๒๘}

หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

หอสมุดประชาชนมีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนโดยไม่จำกัดเพศ วัย ชั้น คุณวุฒิ คั้งแต่หอสมุดประชาชนจึงต้องจัดหาหนังสือทุกประเภทเอาไว้เพื่อให้ผู้ใช้สามารถหยิบใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็วตามความต้องการ บรรณารักษ์หอสมุดประชาชนจำเป็นต้องศึกษาถึงความต้องการของชุมชน เพื่อจัดหาหนังสือที่เหมาะสมแก่ผู้อ่านในท้องถิ่นของตน บรรณารักษ์หอสมุดประชาชนในประเทศที่กิจการหอสมุดก้าวหน้าไปมากได้กำหนดหลักเกณฑ์การเลือกหนังสือไว้ หลักเกณฑ์บางอย่างก็ยึดถือกันทั่ว ๆ ไป บางอย่างก็ยึดถือกันเฉพาะในบางกลุ่มบางหอสมุด สำหรับหลักเกณฑ์ที่บรรณารักษ์หอสมุดประชาชนใช้กันทั่ว ๆ ไปนั้นเป็นหลักเกณฑ์จากหนังสือ Living with books ของเฮเลน อี. เฮนส์ (Helen E. Haines) ดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาท้องถิ่นที่หอสมุดตั้งอยู่ให้ถี่ถ้วน ใหญ่จึกลักษณะทั่ว ๆ ไปและลักษณะเฉพาะ

^{๒๗} Bruce Thomas, "Status, and All that," Library Journal, 89 (June 1, 1964), 2276.

^{๒๘} Wheeler and Golhor, op. cit., p. 213.

ท้องถิ่น รู้จักบุคคลและกลุ่มชนว่าเป็นเชื้อชาติใดบ้าง มีกิจกรรมสำคัญ ๆ อย่างไรบ้าง และมีความสนใจเรื่องใดมาก

๒. ให้รู้จักคุ้นเคยกับเรื่องต่าง ๆ ซึ่งตนสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของท้องถิ่น ของประเทศ หรือทั่ว ๆ ไป

๓. จัดให้มีหนังสือทุกเรื่องที่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และเป็นທີ່สนใจของชนในท้องถิ่นนั้น

๔. จัดหาหนังสือเกี่ยวกับเรื่องราวและประวัติของท้องถิ่นใหม่มากที่สุด และให้ได้เป็นประโยชน์มากที่สุด

๕. จัดหาหนังสือให้แก่มหาชน ชมรม สโมสร ที่มีกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับหนังสือ หรือมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ที่หนังสืออาจให้ความรู้ได้

๖. จัดหาหนังสือให้แก่วรรณานในปัจจุบัน และผู้ที่อ่านต่อไปข้างหน้า พยายามให้หนังสือสนับสนุนความต้องการของเขาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถาดคะเนความต้องการล่วงหน้าไว้ในเมื่อมีเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น หรือความเป็นไปต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป หรือเมื่อมีคณิทรของสังคมมากขึ้น

๗. หลีกเลี่ยงการเลือกหนังสือที่ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ต้องการจริง ๆ ชื่อหนังสืออันมาแทนหนังสือที่ไม่มีคุณค่าและที่ไม่มีผู้ต้องการ

๘. อย่างไรก็ตามก็ แมว่าห้องสมุดจะยึดเอาความต้องการของผู้ใช้เป็นหลักและเหตุผลในการเลือกหนังสือ ห้องสมุดจะคงไม่ลืมนึกว่าหนังสือที่เป็นรากฐานของห้องสมุดนั้น คือหนังสือวรรณคดีและสารคดีที่มีความสำคัญมาก ๆ ดังนั้นไม่ว่าจะมีผู้ใช้จำกัดจำนวนเพียงไร ห้องสมุดจะต้องจัดหนังสือที่มีคุณภาพสูง และมีคุณค่าถาวรไว้ในห้องสมุดด้วยเหมือนกัน

๙. วางตัวเป็นกลาง ไม่เลือกหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใด เพราะความชอบใจและอคติส่วนตัวของผู้เลือก หนังสือที่แสดงความคิดเห็นโต้แย้งทางการเมือง ศาสนา และเรื่องอื่น ๆ ไม่ควรจะซื้อ แต่ตามีผู้ให้อาจารย์ไว้ได้

๑๐. จัดหาหนังสือเท่าที่จะจัดให้ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญและคนอื่น ๆ ซึ่งจะทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น หรือประเทศ ด้วยการให้หนังสือเหล่านั้น ๆ ห้องสมุดเปรียบเสมือนคลังแสงสรรพาวุธ

และผู้ใช้เสมือนเป็นเครื่องมือ บอมนีลิตริ เรียกร่องขหนังสือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือได้ อย่างไรก็ดี ห้องสมุดประชาชนทั่ว ๆ ไปย่อมไม่จัดหนังสือทางวิชาการและเทคนิคโดยเฉพาะไว้สำหรับนักกฎหมาย แพทย์ หรืออนุศาสนาจารย์

๑๑. ไม่ควรพยายามที่จะจัดหาหนังสือในหมวดใดหรือประเภทใดให้ครบทุกอย่าง เลือกรวบรวมหนังสือที่คึกที่สุดในหมวดหนึ่ง วิชาหนึ่ง ๆ นักเขียนที่เขียนหลายเล่ม ห้องสมุดไม่จำเป็นต้องซื้อให้ครบทุกเล่ม แต่ซื้อเล่มที่คึกที่สุดของนักเขียนนั้น ถ้าเป็นหนังสือชุดหลาย ๆ เล่ม ไม่ต้องซื้อทุกชุด แต่ซื้อเล่มที่คึกที่สุด มีประโยชน์มากที่สุด และที่มีความต้องการจริง ๆ

๑๒. หลักเกณฑ์ของนักผู้ใช้เสมอ จะต้องนำไปใช้ด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง ขอนึกว่า "ระหว่างหนังสือสองเล่ม เล่มหนึ่งไม่คึก แต่จะมีผู้อ่าน กับหนังสือเล่มที่คึกจริง ๆ แต่จะมีผู้อ่านน้อย หรืออาจไม่มีผู้อ่านเลย ระหว่างหนังสือสอง เล่มนี้ให้เลือกล่มที่ไม่คึก แต่จะมีผู้อ่าน" ถ้าปฏิบัติดังนี้ ห้องสมุดอาจจะเลยคุณภาพของหนังสือเสีย ต้องระวังและต้องพยายามให้คุณภาพกับความต้องการไปด้วยกัน^{๒๘}

โดยปกติ ห้องสมุดแต่ละแห่งมักจะกำหนดนโยบายการจัดหาหนังสือไว้แน่นอน บางแห่งกำหนดหลักเกณฑ์และพิมพ์ขึ้นไว้ให้ทราบทั่วกัน เช่นห้องสมุดประชาชนเมืองบลูมฟิลด์ รัฐนิวเจอร์ซีย์ (Free Public Library, Bloomfield, New Jersey) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า การเลือกและจัดหาหนังสือของห้องสมุดต้องคำนึงถึง

๑. ท้องถิ่นที่ห้องสมุดตั้งอยู่
๒. คุณภาพของหนังสือแต่ละเล่ม
๓. ห้องสมุดมีหนังสืออะไรบางแล้ว มีงบประมาณเพียงใด มีบริการอะไรบาง

^{๒๘} Helen E. Haines, Living with books (New York: Columbia University Press, 1935), p. 33-5.

๔. สามัญสำนึก^{๗๐}

ห้องสมุดประชาชนขนาดใหญ่ในสหรัฐอเมริกา นั้น มักจะมีนโยบายหลักเกณฑ์ที่แน่นอนว่า ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบในการคัดเลือกหนังสือ ซึ่งมี ๔ ประเภทคือ (๑) คณะกรรมการห้องสมุด โค้ดแกของสมุดประชาชนนิวยอร์ก^{๗๑} (๒) เจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกคน ห้องสมุดประชาชนโอคลาโฮมาซึ่งกำหนดว่า ความรับผิดชอบในการเลือกหนังสือเป็นของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกคน^{๗๒} (๓) คณะกรรมการอำนวยความสะดวกร่วมกับผู้อำนวยการห้องสมุด เช่นที่ห้องสมุดประชาชนอินดีแอนา^{๗๓} และ (๔) แผนกคัดเลือกหนังสือ และคณะกรรมการต่าง ๆ มีห้องสมุดประชาชนหลายแห่ง เช่นห้องสมุดประชาชนนิวยอร์ก^{๗๔} ห้องสมุดประชาชนเมืองหลุยส์วิลล์^{๗๕}

---

^{๗๐} "Book selection policy, Free Public Library Bloomfield, N. J., September, 1956" Mary Duncan Carter, and Wallace John Bonk. Building library collections (New York: Scarecrow, 1957), p. 219.

^{๗๑} "Appendix B - Library book selection . . .," Carter, op. cit., p. 212.

^{๗๒} Loc. cit.

^{๗๓} Marion E. Hawes, and Dorothy Sinclair, ed. Book Selection Policies (3rd ed; Baltimore, Maryland: Enoch Pratt Free-Library, 1963), p. 2.

^{๗๔} "Organization for Book Selection, Detroit Public Library," Carter, op. cit., p. 229.

^{๗๕} "Book Selection Policy and Procedure, Louisville Free Public Library," Carter, op. cit., p. 239.

ห้องสมุดประชาชนนครลอสแอนเจลิส^{๓๖} เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ห้องสมุดมีหนังสือที่เหมาะสมแก่
ผู้ใช้ในชุมชนนั้น

การกำหนดเอาว่าจะใช้วิธีใดในการเลือกหนังสือนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับขนาดและความ
ซับซ้อนของงานในห้องสมุด ห้องสมุดประชาชนขนาดใหญ่ให้บริการคนเป็นจำนวนมาก มีสาขา
หลายแห่ง เจ้าหน้าที่ทำงานมาก เช่นนี้จะมีแผนกเลือกหนังสือซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าแผนกและ
เจ้าหน้าที่ในแผนกหลายคน มีหน้าที่คอยตรวจคุณภาพงานบริการหนังสือตามวารสารและหนังสือ
ต่าง ๆ คัดเลือกว่าเรื่องไหนควรส่งไปยังแผนกวิชาใด เจ้าหน้าที่ของแต่ละแผนกวิชาจะตรวจ
รายชื่อที่น่าสนใจ แล้วส่งคืนแผนกเลือกหนังสือเพื่อจัดการติดต่อกับผู้พิมพ์หรือร้านค้า ให้ส่ง
หนังสือมาให้ทางแผนกวิชาอ่าน เมื่อทางแผนกวิชาได้อ่านและคัดเลือกไว้แล้วก็ส่งรายชื่อให้
ทางแผนกเลือกหนังสือเข้าแฟ้มและทำบัญชีรายชื่อหนังสือที่ได้รับอยู่ปกติแล้ว เพื่อดำเนินการจัด
ซื้อต่อไป^{๓๗}

ห้องสมุดประชาชนขนาดกลาง เจ้าหน้าที่ทุกคนทางฝ่ายวิชาการ เป็นผู้มีส่วนร่วมใน
การคัดเลือกหนังสือ การเลือกต้องใช้ความรู้ในทางหนังสือและความรู้เกี่ยวกับความสนใจของ
ผู้อ่าน การตรวจหนังสือจากคู่มือต่าง ๆ ทำกันอยู่ ๒ วิธี คือวิธีแรกเจ้าหน้าที่ทุกคนช่วยกัน
ตรวจหนังสือในคานต่าง ๆ ตามที่ตนถนัด วิธีที่สองห้องสมุดมอบหมายให้เจ้าหน้าที่คนหนึ่ง ๆ
ตรวจดูรายชื่อในคู่มือเล่มหนึ่ง ๆ เมื่อได้รายชื่อแล้วก็นำเสนอบรรณารักษ์ใหญ่ ทั้งสองกรณี
บรรณารักษ์ใหญ่เป็นผู้ตรวจอีกครั้งเพื่อให้หนังสือที่เสนอมานี้แต่ละรายวิชาได้ส่วนสมมูลด้วยกัน กับ
เหมาะสมแก่จำนวนเงิน ห้องสมุดประชาชนขนาดกลางนี้โดยมากไม่มีการประชุมเกี่ยวกับการ
คัดเลือกหนังสือ ถึงแม้จะมีการประชุม ผู้เข้าประชุมก็เพียงแต่พิจารณาหนังสือตามคำแนะนำหรือ
บทวิจารณ์ที่ผู้อื่นเขียนไว้เท่านั้น โอกาสที่จะได้อ่านหนังสือใหม่จริง ๆ มีน้อย สำนักพิมพ์

^{๓๖} "Book Selection Procedures, Los Angeles Public Library,"
Carter, op. cit., p. 236.

^{๓๗} Carter, op. cit., p. 76.

ส่วนมากไม่ส่งหนังสือไปให้อย่างเช่นห้องสมุดใหญ่ ๆ^{๗๘}

ห้องสมุดประชาชนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นสถานที่เล็ก ๆ หนังสือส่วนมากเป็นนวนิยาย มีเจ้าหน้าที่ทำงานเป็นบางเวลา และไม่มีความรู้ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ งบประมาณน้อย ฝีมือในการเลือกหนังสือมีเพียงเล่มหรือสองเล่ม บางแห่งไม่มีเลย หลักรหัสเรียกหนังสือในการเลือกหนังสืออาจนำมาใช้ไม่ได้เลยเพราะงบประมาณจำกัด ในกรณีเช่นนี้บรรณารักษ์เป็นผู้คัดเลือกหนังสือแต่ผู้เดียว ทั้งตรวจดูฝีมือ ตลอดจนการจัดส่งชื่อ บางแห่งผู้ช่วยเลือกควย^{๗๙}

จำนวนหนังสือในห้องสมุดจะมากน้อยเพียงใดจึงจะพอกับความต้องการของประชาชนนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนประชาชนที่ห้องสมุดให้บริการ จากมาตรฐานห้องสมุดประชาชนกำหนดว่าห้องสมุดประชาชนให้บริการแก่ประชาชนจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ คน ควรจะมีหนังสือที่ทันสมัยอย่างน้อย ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม และควรมีหนังสือเพิ่มขึ้นอีกปีละ ๘,๐๐๐-๘,๐๐๐ เล่มทุกปี หรือคิดเป็นอัตราส่วนจะได้ ๑ เล่มต่อประชากร ๕ คนต่อปี ควรมีวารสาร ๓๐๐-๔๐๐ รายการ นอกจากนี้ควรมีวัสดุการอ่านต่าง ๆ ควบ ควรมีภาพยนตร์ ๒๕๐ ชื่อ เพิ่มขึ้นอีกปีละ ๓๐ ชื่อ และควรมีพวกบันทึกต่าง ๆ อีก ๑,๕๐๐ รายการเพิ่มขึ้นอีกปีละ ๓๐๐ รายการ^{๘๐}

เท่าที่ปรากฏพบว่า ส่วนมากห้องสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกาขนาดเล็ก ให้บริการประชาชนไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ คน ในมาตรฐานชื่อ Interim Standards for Small Public Libraries จึงได้กำหนดไว้ว่า ห้องสมุดที่ให้บริการแก่ประชาชน ๕,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ คน ควรมีหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ๒ เล่มต่อประชาชน ๑ คน ห้องสมุดที่ให้

^{๗๘} Carter, op. cit., p. 77-8.

^{๗๙} Ibid., p. 78-9.

^{๘๐} ALA, Public Library Service ..., op. cit., p. 36.

บริการแก่ประชาชนน้อยกว่า ๕,๐๐๐ คน ควรมีหนังสืออย่างน้อย ๓ เล่มต่อประชาชน ๑ คน^{๘๑}

บริการห้องสมุดประชาชน

หน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของห้องสมุดประชาชนคือ การบริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดอย่างทั่วถึง บริการที่สำคัญมีอยู่ ๒ ประการคือ บริการจ่ายรับหนังสือ (Circulation service) และบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า (Reference service) ซึ่งต่างก็เกิดขึ้นในระยะแรกเริ่มของการจัดบริการห้องสมุดประชาชนในอเมริกา กล่าวคือเดิมมีเพียงบริการจ่ายรับหนังสือเท่านั้น ต่อมา William Fletcher ได้เขียนหนังสือเรื่อง Public Libraries in America เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๕ ได้กล่าวสนับสนุนให้ห้องสมุดประชาชนทุกแห่งมีบริการตอบคำถามและค้นคว้าวิจัย เพราะว่าการบริการนี้มีความสำคัญเท่า ๆ กับบริการยืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน และได้มีการจัดตั้งแผนกบริการตอบคำถามและค้นคว้าวิจัยขึ้นในห้องสมุดประชาชนหลายแห่ง อาทิเช่น ห้องสมุดประชาชนที่เมืองบอสตัน มิตรวอกกี คีทรอยท์ ชิคาโก เซนต์หลุยส์ และบรุคลิน^{๘๒} เป็นต้น จากนั้นแผนกบริการตอบคำถามในห้องสมุดประชาชนได้วิวัฒนาการไปเรื่อย ๆ ห้องสมุดประชาชนขนาดใหญ่มีการจัดรูปองค์กรใหม่เพื่อสะดวกแก่การจัดบริการให้แก่ประชาชนตามนโยบายของแต่ละห้องสมุด บางแห่งแผนกบริการตอบคำถามและค้นคว้าวิจัยอาจเป็นแผนกอิสระ บางแห่งอาจอยู่รวมกับแผนกวิชาเฉพาะ เช่นห้องสมุดประชาชนนครลอสแอนเจลิส (Los Angeles Public Library) นั้น เดิมมีแผนกบริการตอบคำถามและ

---

^{๘๑} American Library Association, Interim Standards for Small Public Libraries (Chicago: 1962), p. 24.

^{๘๒} Katherine G. Harris, "Reference Service in Public Libraries," Library Trends, 12 (Jan., 1964), 374.

คนควาวิจัยทั่วไป (general reference department) ต่อมาปี ๑๙๒๗ ได้ยุบแผนกนี้
เสีย และตั้งแผนกวิชาเฉพาะ (Special subject department) ขึ้น หนังสืออ้างอิงทั่ว ๆ
ไปจะรวมอยู่ในแผนกวิชาวรรณคดีและปรัชญา ส่วนหนังสืออ้างอิงอื่น ๆ จะอยู่ในแผนกวิชาอื่นๆ
ห้องสมุดประชาชน Enoch Pratt ยังคงมีแผนกบริการตอบคำถามและคนควาวิจัยทั่วไปอย่าง
มั่นคงและแข็งขัน^{๔๓}

สถิติเกี่ยวกับห้องสมุดประชาชนใน The Biennial Survey of Education
1954-56 พบว่า ห้องสมุดประชาชนขนาดเล็ก บริการตอบคำถามและคนควาวิจัยยังไม่ก้าวหน้า
นัก กล่าวคือประมาณ ๒๕ เปอร์เซ็นต์แผนกบริการตอบคำถามและคนควาวิจัยอยู่ร่วมกับแผนก
จ่ายรับหนังสือ (Circulation department) และประมาณ ๗๕ เปอร์เซ็นต์หัวหน้า
บรรณารักษ์เป็นผู้ให้บริการตอบคำถามเอง เพียง ๘ เปอร์เซ็นต์ห้องสมุดขนาดเล็กมีบริการ
ตอบคำถามและคนควาวิจัย ห้องสมุดประชาชนขนาดกลางมีบริการกว้างขวางขึ้น ประมาณ ๒๐
เปอร์เซ็นต์ที่มีแผนกบริการตอบคำถามและคนควาวิจัย อีก ๔๐ เปอร์เซ็นต์นอกจากจะให้
บริการที่ห้องสมุดกลางแล้ว ยังมีบริการที่ห้องสมุดสาขาอีกด้วย ๓๘.๘ เปอร์เซ็นต์มีบรรณารักษ์
แผนกบริการตอบคำถามและคนควาวิจัย ส่วนที่เหลือบรรณารักษ์หัวหน้าเป็นผู้ให้บริการ ห้อง
สมุดประชาชนขนาดใหญ่มีบริการคนควาวิจัยอย่างกว้างขวาง โดยประมาณ ๗๕ เปอร์เซ็นต์ให้
บริการตอบคำถามทั้งทางแผนกบริการที่ห้องสมุดกลางและห้องสมุดสาขา อีก ๒๕ เปอร์เซ็นต์
ให้บริการตอบคำถามและคนควาวิจัยทางแผนกวิชาเฉพาะ^{๔๔}

แม้ว่าห้องสมุดประชาชนขนาดเล็กและขนาดกลางส่วนมากจะยังรวมอยู่กับแผนกจ่าย
รับก็ตาม บริการคนควาวิจัยของห้องสมุดประชาชนในอเมริกาก็นี้ว่ากว้างขวางและทั่วถึง มี
การให้บริการตอบคำถามทางโทรศัพท์ (telephone service) ซึ่งใช้กันกว้างขวางใน
เมืองใหญ่มากกว่าเมืองเล็ก มีห้องสมุดประมาณ ๖.๒ เปอร์เซ็นต์ที่ไม่มีบริการตอบคำถามทาง

^{๔๓} ibid., p. 377-9.

^{๔๔} ibid., p. 376-7.

โทรศัพท์ ยิ่งกว่านั้นห้องสมุดประชาชนบรูคลิน ได้ตั้งแผนกบริการตอบคำถามทางโทรศัพท์ขึ้น เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๓ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนโดยเฉพาะ^{๘๕}

โคทรามถึงบริการของห้องสมุดประชาชนมาแล้วพอสมควร ต่อไปนี้เป็นบริการของระบบห้องสมุดประชาชน ซึ่งมีอยู่ ๓ ชนิด คือให้บริการต่าง ๆ แก่ห้องสมุดสาขาทุกแห่ง บริการของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง และบริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด

บริการต่าง ๆ ที่ระบบต้องจัดทำให้แกห้องสมุดสาขา ได้แก่งานทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับการจัดหาหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การสั่งซื้อหนังสือ การจัดหมวดหมู่ และการทำบัตรรายการ การฝึกงานห้องสมุดแก่เจ้าหน้าที่ โดยแต่ละระบบดำเนินงานให้แกห้องสมุดสาขาภายในระบบของตน ซึ่งถือเป็นการดำเนินงานแบบศูนย์รวม (centralized process) นอกจากนี้ระบบห้องสมุดยังให้บริการยืมหนังสือแกห้องสมุดสมาชิกอีกด้วย

บริการของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญที่จะให้บริการตอบคำถามและค้นคว้าวิจัยในสาขาวิชาเฉพาะ (reference specialists) ผู้เชี่ยวชาญสำหรับเด็กและเด็กวัยรุ่น เป็นต้น ระบบห้องสมุดจะจัดหาผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับวิชาเฉพาะนั้น ๆ และแก่เด็กและเด็กวัยรุ่น

บริการของระบบห้องสมุดแก่ผู้ใช้ ปรากฏว่าระบบห้องสมุดประชาชนประมาณ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ให้บริการยืมอย่างกว้างขวางแก่คนทุกประเภทอย่างเสรี ไม่มีการจำกัดขอบเขตและวิรตอนสิทธิของผู้ใช้แต่ประการใด บริการที่คึกคักอีกประการหนึ่งคือบริการถ่ายเอกสาร ซึ่งนับว่าสะดวกสบายแก่ผู้ใช้ที่ต้องการบริการ^{๘๖} มีใช้จะมีความเคลื่อนไหวเฉพาะในวงการ

^{๘๕} Ibid., p. 379.

^{๘๖} ALA, Public Library System in the United States, op. cit., p. 56.

บรรณาธิการศาสตร์ เท่านั้นที่จะขยายบริการอย่างกว้างขวางแก่ประชาชนภายในระบบ หากแต่
 รัฐบาลก็มีส่วนร่วมด้วย ดังเช่นรัฐนิวยอร์กได้จ่ายเงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือให้มีการจัดระบบ
 บริการตอบคำถามและค้นคว้าวิจัยระดับภาคขึ้น (regional reference service) เพื่อ
 ให้บริการแก่ประชาชนภายในเขต นอกจากนี้ก็มีความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดประชาชนใน
 รัฐวิสคอนซินและรัฐแคลิฟอร์เนียก็ได้ร่วมกันจัดบริการตอบคำถามและค้นคว้าวิจัยระดับภาค
 รัฐโคโลราโด (Denver) มณฑลต่าง ๆ ๔ มณฑลร่วมมือกันจัดบริการนี้ (four-county
 cooperative reference service) โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ห้องสมุดประชาชนโคโลราโด
 แม้จะได้มีการให้บริการอย่างกว้างขวางในระดับภาคมานานแล้วก็ตาม ก็ยังไม่มีกฎหมายคุม
 ครอง จนกระทั่ง ค.ศ. ๑๙๒๒ รัฐแมสซาชูเซตต์เป็นรัฐแรกที่จัดบริการระดับภาคขึ้นโดยมี
 กฎหมายคุ้มครอง ปรากฏว่ามีห้องสมุดประชาชน ๒๐ แห่งเข้าร่วมด้วย โดยมีศูนย์กลางการให้
 บริการอยู่ที่ Central Massachusetts Regional Public Library System^{๘๗}

ควยวิธีการให้บริการตอบคำถามและค้นคว้าวิจัยระดับภาคนี้ นอกจากจะเกิดประ
 โยชน์ในแง่ให้บริการอย่างกว้างขวางแล้ว จะช่วยประหยัดอีกด้วย กล่าวคือ ห้องสมุดประชาชน
 ขนาดเล็กที่มีงบประมาณจำกัดไม่สามารถจะซื้อหนังสือซ้ำได้พอเพียง ก็ขอความร่วมมือจากห้อง
 สมุดขนาดใหญ่ภายในระบบของตนได้ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานห้องสมุดประชาชน

มีหลักฐานปรากฏว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา มีมาตรฐานห้องสมุดประชาชนแล้วตั้งแต่
 ค.ศ. ๑๙๑๓ โดยสมาคมห้องสมุดอเมริกันได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย
 บุคคล ๕ คน เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับมาตรฐานห้องสมุด บรรณาธิการ และ

^{๘๗} Harris, *op. cit.*, p. 386.

วุฒิของบรรณารักษ์^{๔๘} คณะกรรมการชุดนี้มุ่งพิจารณาแต่คุณภาพของตัวบรรณารักษ์และปัญหาเกี่ยวกับวุฒิของบรรณารักษ์มากกว่าที่จะพิจารณาเรื่องอื่น ๆ^{๔๙} มาตรฐานเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย (per capita expenditure) เริ่มมีเมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๑ โดยสมาคมห้องสมุดอเมริกันเช่นกัน เป็นผู้กำหนดว่า ห้องสมุดประชาชนควรจะได้รับเงินอุดหนุนคิดเป็นรายบุคคล ๆ ละ ๑ ดอลลาร์ต่อปี เพื่อจะจัดบริการที่พอเพียงแก่ประชาชนในชุมชน^{๕๐}

ต่อมา ค.ศ. ๑๙๓๓ สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้รับมาตรฐานห้องสมุดประชาชนอย่างเป็นทางการฉบับแรก มาตรฐานฉบับนี้ครอบคลุมเกี่ยวกับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ จำนวนหนังสือวารสาร รายได้ของห้องสมุด ตลอดจนการโฆษณาของห้องสมุด โดยเสนอไว้เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงห้องสมุดประชาชน สำหรับข้อเสนอเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายนั้นต่างจากมาตรฐานปี ๑๙๒๑ ที่ว่า ค่าใช้จ่ายประจำปีของห้องสมุดประชาชนควรขึ้นอยู่กับขนาด สถานที่ตั้ง และลักษณะของชุมชน ชุมชนเล็กควรจะต้องจ่ายเงินอุดหนุนแก่ห้องสมุดมากกว่า ๑ ดอลลาร์ต่อคนต่อปี ถ้าชุมชนใหญ่ขึ้น การจ่ายเงินอุดหนุนก็จะลดลงตามลำดับ^{๕๑} มาตรฐานฉบับนี้ได้รับการแก้ไขปรับปรุงใหม่เมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๗ โดยเพิ่มสถิติต่าง ๆ มากขึ้น มาตรฐานเกี่ยวกับอื่น ๆ ไม่

---

^{๔๘} Phineas L. Windsor, "Standardization of Libraries and Certification of Librarians," ALA Bulletin, 11 (July, 1917), 135, quoted in, Rose Vainstein and Marian Magg, State Standards for Public Libraries, (Washington, D.C., U.S. Government Printing Office, 1960), p. 7.

^{๔๙} Loc. cit.

^{๕๐} ALA, "Chicago, Midwinter Meetings," ALA Bulletin, 16 (January, 1922), 11, quoted in Vainstein and Magg, Ibid., p. 8.

^{๕๑} ALA, "Standards for Public Libraries," ALA Bulletin, 27 (Nov., 1933), 514, quoted in Vainstein and Magg, op. cit., p. 9.

เปลี่ยนแปลงแต่ประการใด นับว่าเป็นมาตรฐานที่เหมาะสมในขณะนั้น^{๕๒}

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง National Resource Planning Board ได้ให้เงินอุดหนุนแก่สมาคมห้องสมุดอเมริกันเพื่อใช้ศึกษาถึงสภาพของห้องสมุดประชาชนหลังสงครามโลก และวางมาตรฐานการบริการของห้องสมุดประชาชนซึ่งจะเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางสำหรับพัฒนาห้องสมุดประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงได้จัดทำ Post-war Standard for Public Libraries ขึ้น เป็นเอกสารเกี่ยวกับมาตรฐานห้องสมุดประชาชนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้โดยมาตรฐาน

จุดมุ่งหมายของ Post-war Standard for Public Libraries ก็เพื่อเป็น (๑) เครื่องมือสำหรับใช้ประเมินผลของการให้บริการของห้องสมุดประชาชนในขณะนั้น และ (๒) เป็นแนวทางที่จะใช้ในการวางแผนการปรับปรุงห้องสมุดประชาชนในระยะที่สิ้นสุดหลังสงครามโลก^{๕๓} มาตรฐานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานเล่มนี้ มิได้กำหนดไว้ตายตัว หากแต่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปที่อาจจะมีลักษณะเป็นคุณภาพ (qualitative term) เป็นตัวเลข (numerical measures) เป็นสัดส่วนหรืออัตราส่วน เป็นต้น เกี่ยวกับเงินอุดหนุนห้องสมุด ได้กำหนดมาตรฐานไว้ว่า เงิน ๑ ดอลลาร์ต่อผู้ใช้ ๑ คนต่อปี สำหรับการให้บริการขั้นต่ำสุด ๑.๕๐ ดอลลาร์ต่อผู้ใช้ ๑ คนต่อปี สำหรับการให้บริการที่ค้ำพอใช้ และ ๒ ดอลลาร์ต่อผู้ใช้ ๑ คนต่อปี สำหรับห้องสมุดประชาชนจะจัดบริการได้อย่างดี และยังกำหนดอีกว่าจำนวนเงิน ๒๕,๐๐๐ ดอลลาร์ เป็นจำนวนเงินที่จำเป็นที่ห้องสมุดจะต้องได้รับเพื่อจัดบริการแก่ประชาชนเท่าที่จำเป็น^{๕๔} จะเห็นว่ามีไคบ่งไว้ชัดเจนว่า สำหรับห้องสมุดประชาชนขนาดใดให้บริการ

^{๕๒} Vainstein, and Magg, op. cit., p. 10.

^{๕๓} ALA, Post-war Standards for Public Libraries, op. cit., p. 10.

^{๕๔} Ibid., p. 50.

แก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด แต่กำหนดไว้เพื่อให้ใช้กับห้องสมุดประชาชนทุกขนาดตามความเหมาะสม^{๕๕}

ปี ค.ศ. ๑๙๔๘ สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้จัดพิมพ์หนังสือชื่อ National Plan for Public Library Service ขึ้น ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ดีเป็นมาตรฐานในการปรับปรุงห้องสมุดประชาชนไว้ ๒ ประการคือ (๑) ห้องสมุดประชาชนควรจะได้รับเงินอุดหนุนเป็นรายปีซึ่งต่ำสุดไม่น้อยกว่า ๓๗,๕๐๐ ดอลลาร์ (ซึ่งสูงกว่าที่กำหนดไว้ใน Post-war Standards for Public Libraries) และ (๒) สนับสนุนให้ห้องสมุดประชาชนรวมตัวกันเป็นระบบห้องสมุดประชาชน เพื่อสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๕๖} จะเห็นว่าหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้สนับสนุนให้ห้องสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกาจัดบริการในรูปของระบบห้องสมุด

ต่อมา ค.ศ. ๑๙๕๐ โรเบิร์ต ดี. ลีห์ (Robert D. Leigh) ได้ศึกษาเกี่ยวกับห้องสมุดประชาชน และพิมพ์หนังสือชื่อ The Public Library in the United States เพื่อเสนอแก่ Social Science Research Council โดยได้รับเงินอุดหนุนจากมูลนิธิคาร์เนกี หนังสือเล่มนี้ได้ให้ข้อสังเกตที่สำคัญไว้ ๒ ประการเช่นกัน คือ (๑) บริการของห้องสมุดประชาชนที่ค่อนนั้น ไม่ว่าจะกำหนดไว้ในรูปของเงินอุดหนุนต่อบุคคล แต่อาจจะกำหนดไว้ในรูปของจำนวนและชนิดของเจ้าหน้าที่ และของประเภทและปริมาณของสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นสำหรับบริการแก่ประชาชน^{๕๗} (๒) จำนวนเงินอุดหนุน ๑๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์ จะเป็นตัวกำหนดว่าห้องสมุดจะให้บริการได้พอเพียงหรือไม่^{๕๘} โรเบิร์ต ดี. ลีห์ (Robert D. Leigh) ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ห้องสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกาให้บริการในรูปของหน่วยงานที่ใหญ่

^{๕๕} Vainstein and Magg, op. cit., p. 13.

^{๕๖} American Library Association, National Plan for Public Library Service (Chicago, 1948), p. 153.

^{๕๗} Leigh, op. cit., p. 63.

^{๕๘} Ibid., p. 154-5.

กว่าเช่นเดียวกัน

ในปี ค.ศ. ๑๙๕๖ มีเหตุการณ์ที่สำคัญ ๒ ประการเกิดขึ้นในวงการบรรณารักษศาสตร์ ประการแรก สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้จัดพิมพ์มาตรฐานห้องสมุดประชาชนฉบับใหม่ขึ้น ชื่อ Public Library Service: A Guide to Evaluation with Minimum Standards, 1956 และประการที่สอง กฎหมายห้องสมุดเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนของรัฐบาลกลางเพื่อห้องสมุดประชาชน ได้ประกาศใช้เมื่อ ๑๕ มิถุนายน ๑๙๕๖ เหตุการณ์ทั้งสองนี้มีผลต่อการพัฒนาการของห้องสมุดประชาชนเป็นอย่างมาก กล่าวคือรัฐต่าง ๆ ต้นตัวเรื่องมาตรฐาน บางรัฐได้กำหนดมาตรฐานของตนเอง มีการร่วมมือกันมากขึ้นในการให้บริการแก่ประชาชนในรูปของระบบห้องสมุดประชาชน เช่นรัฐวิสคอนซินและรัฐอิลลินอยส์ ได้มีโครงการให้บริการร่วมกันภายใต้กฎหมายห้องสมุดปี ๑๙๕๖ รัฐเนวาดาใช้มาตรฐานห้องสมุดประชาชนปี ๑๙๕๖ ไปประเมินผลการบริการของห้องสมุดประชาชนในท้องถิ่นเพื่อรัฐจะได้อพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนห้องสมุดประชาชนต่อไป^{๑๐๐}

มาตรฐานเล่มนี้มีทั้งหมด ๑๙๑ ข้อ ซึ่งเหมาะสมกับระบบห้องสมุดประชาชน เพราะว่าห้องสมุดที่ทำงานร่วมกันในด้านการบริการสามารถจะสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างเต็มที่ และมุ่งกระตุ้นให้ห้องสมุดต่าง ๆ ร่วมกันทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ^{๑๐๑} มาตรฐานนี้มีข้อเสนอแนะแก่ห้องสมุดระดับท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่รวมถึงระดับมลรัฐและรัฐบาลกลางด้วย ด้วยเหตุนี้รัฐต่าง ๆ จึงต้นตัวเกี่ยวกับข้อเสนอนี้เป็นอย่างมาก มีหลายรัฐที่ยึดถือมาตรฐานของสมาคมห้องสมุดอเมริกันเสมือนเป็นมาตรฐานห้องสมุดภายในรัฐ หลายรัฐมีมาตรฐานของตนเอง ปรากฏว่าเมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๐ โรส เวินสไตน์ (Rose Vainstein) และแมเรียน แม็กก์ (Marian Magg) ได้เขียนหนังสือชื่อ State Standards

^{๙๙} Vainstein and Magg, op. cit., p. 18.

^{๑๐๐} Vainstein and Magg, op. cit., p. 20.

^{๑๐๑} ALA, Public Library Service..., op. cit., p. 7.

for Public Libraries ได้ระบุไว้ว่า รัฐ ๒๐ รัฐและ ๑ เขตการปกครอง มีมาตรฐานของตนเอง ๑๑ รัฐใช้มาตรฐานของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ๑๐ รัฐกำลังจัดทำมาตรฐานของตนเอง และอีก ๘ รัฐ กับ ๒ เขตการปกครอง ไม่มีมาตรฐานห้องสมุด^{๑๐๒}

มาตรฐานฉบับนี้มีข้อเสนอคล้ายคลึงกับมาตรฐานเดิมก่อน ๆ ต่างกันแต่ว่ามาตรฐานเล่มนี้ไม่ได้พิจารณาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่อคน หากแต่ได้กล่าวไว้ในฉบับเพิ่มเติม (supplement) ว่า ปี ค.ศ. ๑๙๕๖ ห้องสมุดประชาชนในเมืองหรือมณฑลที่มีประชาชน ๑๐๐,๐๐๐ คน ควรจะได้รับเงินอุดหนุนประมาณ ๓ ดอลลาร์ต่อคน เพื่อจะให้บริการขั้นต่ำสุด^{๑๐๓} อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรฐานเล่มนี้จะไม่ได้อ้างถึงค่าใช้จ่ายต่อคนไว้ แต่ก็ได้เสนอไว้ว่าชุมชนเล็ก ๆ ควรจะกระจายเงินอุดหนุนให้ห้องสมุดประชาชนมากกว่าชุมชนใหญ่ ๆ เช่นชุมชนที่มีประชากร ๒๐,๐๐๐ คน ควรจะกระจายเงินอุดหนุนเป็น ๒ เท่าของชุมชนที่มีประชากร ๒๐๐,๐๐๐ คน เพื่อใช้จัดบริการอย่างพอเพียง^{๑๐๔}

ต่อมา ค.ศ. ๑๙๖๖ สมาคมอเมริกันไลบรารีและปรับปรุงมาตรฐานฉบับปี ๑๙๕๖ และได้พิมพ์ขึ้นโดยใช้ชื่อว่า Minimum Standards for Public Library System, 1966 มาตรฐานเล่มนี้ไม่ต่างจากเดิมนัก และส่วนมากกำหนดไว้ในลักษณะคุณภาพ เช่นเวลาเปิดบริการ ห้องสมุดควรเปิดบริการตลอดเวลา แม้แต่วันอาทิตย์ เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ในชุมชน เป็นต้น

ในบทที่ ๑, ๒ และ ๓ นั้นเหมือนกับ Public Library Service ทุกประการ คือกล่าวถึงหน้าที่และความสำคัญของระบบห้องสมุด วิธีใช้มาตรฐานนี้เพื่อเป็นพื้นฐานของการ

^{๑๐๒} Vainstein and Magg, op. cit., p. 2.

^{๑๐๓} ALA, Costs of Public Library Service in 1956; A Supplement to Public Library Service, op. cit., p. 2.

^{๑๐๔} ALA, Public Library Service ... , op. cit., p. XVIII

ปรับปรุงห้องสมุดประชาชน ในพื้นที่กล่าวถึงการบริการ (บทที่ ๔) ได้กล่าวไว้อย่างละเอียดว่า บริการควรประกอบด้วยอะไรบ้าง และทำอะไร เช่น "ระบบห้องสมุดประชาชนควรจัดให้มีบริการตอบคำถามตลอดเวลา เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ทั้งที่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปและเรื่องเฉพาะวิชาที่มีความสำคัญแก่ความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน" ในบทเกี่ยวกับบริการนี้ได้กำหนดไว้ ๑๕ หัวข้อ แต่ละหัวข้อมีลักษณะเป็นคุณภาพทั้งสิ้น ยกเว้นเกี่ยวกับบริการเปิดห้องสมุดที่กำหนดไว้ว่า ห้องสมุดควรเปิดบริการสัปดาห์ละ ๖ วัน ทั้งเช้า บ่าย และเย็น สำหรับวันอาทิตย์ควรจะเปิดบริการถ้าชุมชนนั้นต้องการ

บทที่ ๕ เกี่ยวกับหนังสือและสิ่งพิมพ์ กล่าวว่า หนังสือในห้องสมุดควรเป็นทั้งหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่มีอยู่ในรูปของหนังสือที่ได้รับการคัดเลือกอย่างดีแล้ว ห้องสมุดควรมีหนังสือคงต่อไปนี้

จำนวนประชากร (คน)	หนังสือสำหรับผู้ใหญ่ (%)
น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐	๓๕-๕๐
๑๐,๐๐๐-๒๔,๙๙๙	๕๐-๖๕
๒๕,๐๐๐-๔๙,๙๙๙	๖๕-๘๐
๕๐,๐๐๐-๙๙,๙๙๙	๘๐-๙๕

ที่ห้องสมุดศูนย์กลางควรมีหนังสือวิชาการอย่างน้อย ๑๐๐,๐๐๐ ชื่อ และทุกปีควรมีเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๕๐ ของหนังสือที่เพิ่มขึ้น แต่สำหรับห้องสมุดในท้องถิ่น ถ้าให้บริการแก่ประชาชน ๑๐,๐๐๐-๒๔,๙๙๙ คน ควรเพิ่ม ๑๐-๑๕%, ๒๕,๐๐๐-๔๙,๙๙๙ คน ควรเพิ่ม ๑๕-๒๕% และ ๕๐,๐๐๐-๙๙,๙๙๙ คน ควรเพิ่มขึ้น ๒๕-๓๕% ถ้าคิดเฉลี่ยเป็นรายบุคคล ระบบห้องสมุดควรมีหนังสือ ๒-๔ เล่มต่อคน

เกี่ยวกับจำนวนเจ้าหน้าที่และบรรณารักษ์ มาตรฐานมิได้กำหนดสัดส่วนไว้ บอกแต่เพียงว่าบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ต้องเพียงพอ และบรรณารักษ์ ๑ คน ให้บริการแก่ประชาชนประมาณ ๒,๐๐๐ คน นอกจากนั้นก็กำหนดเกี่ยวกับคุณภาพ ตำแหน่ง สภาพการทำงาน และวุฒิของบรรณารักษ์ บทสุดท้ายกล่าวถึงอาคารห้องสมุดว่าควรจะได้รับ การวางแผนอย่างดีเกี่ยวกับ

แสงสว่างต้องมีปริมาณพอเพียง อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ต้องเหมาะสมและสมดุด้วยกับอาคาร หอสมุด นอกจากนี้มีที่แปลกสำหรับมาตรฐานเล่มนี้ก็คือ ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับเนื้อที่สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ของหอสมุดเลย

นอกจากมาตรฐานหอสมุดประชาชนของสมาคมหอสมุดอเมริกันแล้ว ยังมีมาตรฐานของสมาคมหอสมุดประชาชน (Public Library Association) ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของสมาคมหอสมุดอเมริกัน ได้แก่ Interim Standards for Small Public Libraries^{๑๕} พิมพ์ขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๒ มาตรฐานเล่มนี้เหมาะสำหรับหอสมุดประชาชนขนาดเล็ก สาเหตุเนื่องมาจากว่าหอสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกา ๒ ใน ๓ ยังเป็นหอสมุดขนาดเล็ก การจะใช้มาตรฐานของสมาคมหอสมุดอเมริกัน (ALA) นั้นยังไม่สมควร บรรณารักษ์หอสมุดประชาชนส่วนหนึ่งจึงได้จัดทำมาตรฐานฉบับนี้ขึ้นเพื่อใช้ประเมินค่าของการบริการของหอสมุดของตน นอกเสียจากหอสมุดนั้นใหญ่ขึ้น ให้บริการก็เกินจากมาตรฐานนี้แล้ว ก็ใช้มาตรฐานของสมาคมหอสมุดอเมริกัน หอสมุดประชาชนขนาดเล็กนี้หมายถึงหอสมุดที่ให้บริการประชาชนไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ คน และเป็นหอสมุดอิสระ (independent library) มีหอสมุดที่เป็นสาขาของหอสมุดใหญ่ (branch library)

มาตรฐานฉบับนี้คล้ายคลึงกับ Public Library Service, 1956 แต่ต่างที่ว่า เนื้อหาในส่วนมากเป็นปริมาณ ดังต่อไปนี้

๑. เวลาเปิดบริการ

จำนวนประชากร (คน)	ชั่วโมง/สัปดาห์
น้อยกว่า ๒๕,๐๐๐	๑๕
๒๕,๐๐๐-๕๐,๐๐๐	๒๐

^{๑๐๕} ALA, Interim Standards for Small Public Libraries,

๒. หนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
 ๒๕,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ คน,
 ๕,๐๐๐ คน
๒. เฉลี่ยต่อคนสำหรับห้องสมุดที่ให้บริการแก่ประชาชน
 ๓. เฉลี่ยต่อคนสำหรับห้องสมุดที่ให้บริการน้อยกว่า

จำนวนประชากร (คน)   จำนวนหนังสือ (%)

น้อยกว่า ๒๕,๐๐๐   ๕๐

๒๕,๐๐๐-๕๐,๕๕๕   ๕๐

๓. จำนวนเจ้าหน้าที่

จำนวนประชากร (คน)   บรรณารักษ์   ผู้เชี่ยวชาญ   ผู้ช่วยบรรณารักษ์   เสียน

น้อยกว่า ๒,๕๐๐   -   ๑   -   -

๒,๕๐๐-๕,๕๕๕   -   ๑   -   ๑

๕,๐๐๐-๘,๕๕๕   ๑   ๑   ๑-๒   ๑

๑๐,๐๐๐-๒๕,๕๕๕   ๑-๒   ๑   ๒-๓   ๑-๒

๒๕,๐๐๐-๕๐,๕๕๕   ๒-๖   ๑-๒   ๓-๖   ๒-๕

เท่าที่ได้ศึกษาจะเห็นว่า สมาคมห้องสมุดอเมริกันมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานห้องสมุดในฐานะหน่วยงานระดับชาติ ดังนั้น มาตรฐานของสมาคมจึงกว้างขวาง ๆ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับปรับปรุงห้องสมุดประชาชน ซึ่งก็สูงเกินกว่าที่ห้องสมุดประชาชนขนาดเล็กจะใช้ได้ ดังนั้นสมาคมห้องสมุดประชาชน (PLA) จึงมีบทบาทขึ้นจัดทำมาตรฐานสำหรับห้องสมุดประชาชนขนาดเล็กขึ้น Interim Standard for Small Public Libraries จึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ามาตรฐานเดิมอื่น ๆ ของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน